

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

**OSOBNOSTNÍ CHARAKTERISTIKY FREKVENTATNŮ VÝCVIKU
V PSYCHOTERAPII ZAMĚŘENÉ NA TĚLO
(BIODYNAMICKÝ VÝCVIK)**

**Personality characteristics of participants of bodytherapy training
(biodynamic training)**

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Ing. Jana Juřicová**
Vedoucí práce: **PhDr. Veronika Kavenská**
Studijní program: B7701 / Psychologie
Studijní obor: 7701R005 / Psychologie

Olomouc
2012

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „Osobnostní charakteristiky frekventantů výcviku v psychoterapii zaměřené na tělo (Biodynamický výcvik)“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Mohelnici 27. března 2012

.....

Děkuji za spolupráci a vstřícnost vedoucí diplomové práce PhDr. Veronice Kavenské, všem respondentům výzkumu a dále všem, kteří mě podpořili a pomohli cennými podněty a připomínkami.

Obsah

I) TEORETICKÁ ČÁST	5
ÚVOD.....	5
1 POPIS TERAPEUTICKÉHO SMĚRU	6
1.1 <i>Historický kontext</i>	6
1.2 <i>Metody psychoterapeutické práce</i>	8
1.3 <i>Základní teoretické pojmy</i>	10
1.4 <i>Pojetí osobnosti v psychoterapii zaměřené na tělo</i>	12
2 TEORIE OSOBNOSTI	14
2.1 <i>Obecně pojem osobnosti</i>	14
2.2 <i>Teorie osobnosti dle Cattella</i>	15
2.3 <i>Cattellův šestnáctifaktorový systém</i>	17
3 SPOJITOST MEZI OSOBNOSTÍ A VOLBOU SMĚRU	21
II) EMPIRICKÁ ČÁST	23
4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE PRÁCE, HYPOTÉZY	23
4.1 <i>Cíle práce</i>	23
4.2 <i>Hypotéza</i>	23
5 POPIS ZVOLENÉHO METODOLOGICKÉHO RÁMCE A METOD.....	25
5.1 <i>Metodologický rámec</i>	25
5.2 <i>Etické problémy a způsob jejich řešení</i>	26
6 SOUBOR.....	27
6.1 <i>Biodynamici</i>	27
6.2 <i>Studenti psychologie</i>	28
7 VÝSLEDKY	29
7.1 <i>Osobnostní charakteristiky biodynamiků</i>	30
7.2 <i>Osobnostní charakteristiky studentů psychologie</i>	33
7.3 <i>Srovnání osobnostních charakteristik biodynamiků a studentů psychologie</i>	35
7.4 <i>Srovnání osobnostních charakteristik biodynamiků a studentů psychologie s normou</i>	36
8 DISKUZE.....	39
8.1 <i>Možné příčiny zkreslení výsledků</i>	39
8.2 <i>Komentované výsledky</i>	40
8.3 <i>Primární osobnost v praxi</i>	42
ZÁVĚRY VÝZKUMU	43
SOUHRN.....	44
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	48
PŘÍLOHY DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	50

I) TEORETICKÁ ČÁST

Úvod

Ve své práci jsem si dala za cíl zjistit, jaké jsou osobnostní charakteristiky frekventantů výcviku v psychoterapii zaměřené na tělo (biodynamický výcvik) a několika dalších dlouhodobých kurzů v kontextu biodynamické psychologie. Dále budu tyto frekventanty zkráceně nazývat „biodynamici“. Pro tento účel použiji šestnáctifaktorový osobnostní dotazník 16 PF 5. revize. Prostřednictvím výstupů z dotazníku nejdříve definuji celou skupinu biodynamiků a následně ji porovnam s charakteristikami skupiny studentů psychologie. Obě skupiny potom porovnam s normou.

Toto téma jsem si zvolila, protože sama jsem absolventkou biodynamického výcviku a měla jsem příležitost poznat přínosy tohoto způsobu práce pro osobnostní růst. Bohužel o tomto psychologickém směru se v naší zemi mnoho nepublikuje, výcvik ani psychoterapeutický směr není v ČR známý a studii účinků této práce je poskromnu. Ve své práci bych proto ráda alespoň zmapovala osobnostní charakteristiky vzorku frekventantů výcviku.

V rámci svého dřívějšího studia na Pražské psychoterapeutické fakultě jsem již o tomto oboru a metodách práce napsala dvě teoretické práce: „Popis psychoterapeutického směru: Bioenergetika, Svalový pancíř“, „Terapie duše pomocí práce s tělem, Biorelease přístup“, zde jsem shrnula poznatky získané v rámci výcviku.

Do problematiky vás uvedu díky teoretickému seznámení se s konceptem biodynamické psychologie, s jejími metodami práce, s teorií osobností, o níž opírá své premisy, s hlavními představiteli a s několika pojmy, které jsou pro biodynamiku charakteristické. Dále svoji pozornost budeme směřovat k teorii osobnosti definovanou R. B. Cattellem a jeho 16-ti faktorovému systému popisu osobnosti.

1 Popis terapeutického směru

S biodynamickou psychologií se u nás můžeme setkat v ročních kurzech „Terapeutická práce s dotekem“, „Terapeutické masáže a deep drainig“, „Základy biodynamické psychoterapie“ a v rámci dlouhodobého psychoterapeutického výcviku. V současnosti probíhá v ČR již pátý běh tohoto výcviku v integrativní biodynamické psychoterapii, zaštitěného Evropskou školou biodynamické psychologie „European School of Biodynamic Psychotherapy“ (E.S.B.P.E.) se sídlem v německém Lübecku (Psychoterapie zaměřená na tělo, 15.2.2012).

Vzdělání zde zahrnuje tři oblasti: umění dotyku (např. biodynamické masáže), základy vegetoterapie a verbální metody, kterými jsou např. focusing, biorelease monolog, tzv. sondy, imaginace a další.

V pojetí bodyterapie je tělo vnímáno jako těžiště uložení individuální životní zkušenosti a také jako možné místo zpracování této osobní zkušenosti. Psychika člověka je vnímána jako pevně zakotvena v těle a skrze realitu těla také dosažitelná.

Ztráta kontaktu s informací uloženou v těle je považována za jeden z hlavních zdrojů psychologických poruch. Tato ztráta kontaktu je obvykle způsobena stresem nebo traumatickými zážitky, především v rané fázi života, u kterých nedošlo k dostatečnému zpracování. Hlavním cílem psychoterapie zaměřené na tělo je pomoci člověku získat lepší kontakt se svým vlastním tělem a tím obnovit přístup k takto uložené informaci, porozumět jí, zpracovat ji.

1.1 Historický kontext

Biodynamická psychologie je obor založený Gerdou Boyesen. Ta byla inspirována prací W. Reicha. V současnosti je celý směr doplňován také prací A. Lowena, M. L. Boyesen a E. Boyesen.

Wilhelm Reich (1897 - 1956) se školil v hypnóze a sugestivní terapii na Vídeňské univerzitě. Byl studentem a asistentem S. Freuda. Později se rozešel s tradiční psychoanalýzou a šel vlastní cestou průzkumu základních aspektů propojení mezi tělem a myslí. Vedl výzkum sociálních příčin neuróz na poliklinice a v duševně-hygienických poradnách. Výsledky této práce ho vedly k objevu orgonu. Poté

v USA ustavil Orgonový institut. Rozvinul terapeutickou metodu nazvanou vegetoterapie, která je založena na analýze charakteru (Reich, 1993).

Gerda Boyesen (1922 – 2005), norská psycholožka, absolvovala reichiánský, na tělo zaměřený výcvik pod vedením Ola Ranknese. Po skončení studií pracovala jako klinický psycholog v psychiatrické léčebně. Toužila hlouběji porozumět anatomii a fyziologii těla a proto vystudovala nervosvalové masážní techniky (neuro-muscular) vytvořené A. B. Hansenem. Objevila, že je možné ovlivňovat lidské nevědomí a emoce pomocí masáží. Jasně viděla, jak se mění emoční nastavení klienta prostřednictvím změny tělesné pozice. Všechny tyto studie a zkušenosti umožnily Gerdě pochopit propojení mezi duší a tělem. Vytvořila směr zvaný biodynamická psychoterapie, biodynamická psychologie a biodynamické masáže. V 70. letech založila Gerda Boyesen Centre v Actonu.

V roce 1992 bylo Gerda Boyesen Centre oficiálně schváleno jako výcviková organizace. V roce 1999 se Gerda stala čestným členem Evropské asociace pro psychoterapii zaměřenou na tělo jako uznání za její práci.

G. Boyesen dále popsala psychoperistaltiku, primární osobnost, vazomotorický cyklus a další (Gerda Boyesen, 15.4.2007).

Alexander Lowen (1910 – 2008) vystudoval medicínu a prošel tříletou cvičnou analýzou u Reicha. Ve své vlastní praxi ale nezůstal jen reprezentantem jeho vegetoterapie, a spolu s Johnem Pierrakosem rozvíjel svou vlastní vědeckou praxi – bioenergetickou analýzu (Lowen, 2002).

Ebba Boyesen - nar. 1944 v Norsku je dcera G. Boyesen a spolutvůrkyně tohoto směru psychoterapie zaměřené na tělo, senior trenérka a zakladatelka E.S.B.P.E. v Lübecku. Vždy se zajímala o energetický rozměr lidského bytí a vyvinula několik inovativních psychoterapeutických metod, jako např. Birth-Release nebo Psycho-Energetik® (Lektoři výcviku, 15.2.2012).

Mona Lisa Boyesen - nar. 1945 v Norsku je dcera G. Boyesen a spolutvůrkyně tohoto směru psychoterapie zaměřené na tělo, zakladatelka E.S.B.P.E. v Lübecku. Na základě svých klinických zkušeností vyvinula metodu prevence raných poruch vývoje zvanou Alfa nursing a je spolutvůrkyní terapeutického přístupu zvaného biorelease (ibidem).

V České republice jsou hlavními představiteli **Eli Weidenfeld, Květa Palusková a Tomáš Morcinek**.

1.2 Metody psychoterapeutické práce

Biodynamika je jedinečná ve svém "ženském přístupu", tedy nedirektivní práci, respektující filozofii a tempo klienta.

Organická psychoterapie je částí metodického spektra biodynamiky. Jedná se zde o verbální techniky, které se používají ve spojení s psychoterapeutickou intervencí na organické, tzn. fyzicko-vegetativní úrovni. Verbální technika v biodynamice přijde ke slovu tehdy, jestliže pacient dosáhl určitou energetickou „prostupnost“. Pacient je pak vyzván k tomu, aby všechno, co mu přijde na mysl prozkoumal a našel pro to slova. Záměrem terapeuta je, aby pacient o různých tématech, které se ve vědomí vynoří, jenom nemluvil, nýbrž aby je spojil do tzv. „organické“ řeči, spojené z pocitů, vjemů, myšlenek a obrazů. Tímto způsobem se mohou dosáhnout stále širší oblasti podvědomí. Při tom jde nejenom o poznání a prozkoumání podvědomí, ale i o tzv. „verbal emptying“, pojem, který G. Boyesen zavedla pro verbální výboj. Terapeut při tom pozoruje každou sebemenší tělesnou změnu, každou nepravidelnost v dechovém rytmu a v tónu řeči, neinterpretuje, nehodnotí, nýbrž jen příležitostně, většinou velice krátce (např. „a dál...“) povzbudí k další řeči. Terapeut si musí být také vědom toho, že svým chováním, mírou svého uvolnění, svojí trpělivostí a pomalostí a tónem své řeči může tento proces velice podpořit (Juřicová, 2005).

Biodynamické masáže představují spektrum metodických tělesných dotyků, které jsou v biodynamice součástí psychoterapeutického procesu. Tyto masážní metody, navazují na tzv. „dynamickou fyzioterapii“. Aby se reakce psychoperistaltiky při masáží mohly využít jako „biofeedback“, používá se pro odposlouchávání zvuků speciální, pro tyto účely vyvinutý, stetoskop.

Bioenergetika je reprezentována řadou tělesných cvičení, která útočí na obrany klienta. V klasické Lowenově terapii je klient povzbuzován k uvědomění si vlastního těla při aktivních cvičeních a expresivních technikách. Základem určení typu charakteru a práce s ním jsou tzv. stresová cvičení, ve kterých klient zaujímá polohy zdůrazňující blokády energie v těle. Cílem těchto stresových poloh je prohloubení dechu, zvýšení úrovně energie klienta a nabourání svalového pancíře.

Cvičení často vyvolávají i emocionální reakce. Další bioenergetická cvičení jsou zaměřená na uvědomění si kontaktu se zemí a získání stability, „uzemnění“ (Lowen, 2002).

Biorelease metody jsou velmi vhodné k eliminaci neuróz. Biorelease nevyvolává odpor klienta, zůstává v jeho limitech (odporu) tak, aby se klient cítil dobře, aby byl rád, že je takový, jaký je. Cílem je nastartování sebe-úzdavných mechanismů v těle, bez provokování hlubších psychických procesů. Proto, z hlediska principu seberegulace, hlavní rolí terapeuta je „být přítomen“ a ostatní práci dělá klient. Hlavním pracovním nástrojem terapeuta jsou především masáže. Ty povzbudí seberegulaci, aby klient mohl snadněji řešit problémy. Mohou se využít i jiné metody práce, ale vždy s ohledem na hranice odporu klienta (Juřicová, 2007).

Focusing rozvinul E. T. Gendlin. Focusing vychází z pozorování, že učení se vnímat a zpracovávat odezvu těla v rámci verbální komunikace výrazně urychluje proces terapeutické změny. Do terapeutické práce přináší především aspekt ukotvení ve vlastním těle a tedy i v realitě. Pro proces focusingu jsou ústřední pojmy: „procítěný smysl“ a „rukojet“ (Gendlin, 2003).

Metoda **Hakomi** byla vyvinutá R. Kurtzem. Základní používaný pojem je „jádro“ (core material) složené ze vzpomínek, obrazů, systémů víry a hluboko uložených emocionálních dispozic. Cílem terapie je oddělit materiál, který podporuje bytí člověka takového, jaký chce být, od materiálu, který je pouhou naučenou reakcí na složité situace. Při studiu materiálu jádra se používá uvolněný stav mysli („mindfulness“) s jemným a neustálým upřením pozornosti na vnitřní procesy, se zvýšenou citlivostí a oproštěným od posuzování a úsilí. V tomto procesu se používají jemné „experimenty“, například vyslovení nějakého prohlášení o tématu klienta (tzv. sonda), změna tělesné pozice, nabídka vyzkoušet udělat nějaké gesto. Po kontaktu s materiálem jádra lze tento materiál studovat, vyhodnotit a případně transformovat.

Při procesu **vegetoterapie**, jedné z forem práce s pancířem, je klient povzbuzován k soustředění na aktuální pocity v těle a terapeut je průvodcem a podporuje vyjádřené pocity klienta pomocí doteků. Díky podpoře svobodného vyjádření klienta se vyplavují vzpomínky, asociace, emoce – kontaktování se s nimi a prožití

vyplavených obsahů vede k obnově normální funkce vegetativního nervového systému a osvobození expresivity organismu (Reich, 1993).

Při vegetoterapii jde o vytvoření bezpečného prostoru pro vyjádření potlačených emocí a vegetativních aktivit a prostřednictvím vlastního prožitku a jeho opakováním se naučit více adaptivnímu způsobu chování. Vegetoterapie napomáhá obnovit přirozený tok životní energie, vitalitu a sebeurčení jednotlivce (Reich, 1993).

1.3 Základní teoretické pojmy

Primární osobnost je část osobnosti, kterou při psychoterapii kontaktujeme a pomáháme jí se vyjádřit.

Všichni máme tyto atributy v sobě, ale někdy jsou trochu pokřivené naší výchovou a naším životem. To, co nejvíce potřebujeme, je schopnost seberegulace.

Primární osobností myslím osobu, která neustoupila nebo nezapouzdřila svoji životní energii, a jí asociované „proudění“ – drobné vlnění, pocity brnění v těle, které nám říkají, že jsme naživu. Proces „zapouzdření se“ se obvykle stane během dětství.

Může být osobou plnou úžasu ze života a plně v kontaktu s dětskou stránkou, zatímco nemá žádné obtíže být zároveň dospělým. Je přítomná také integrace mezi oběma částmi osobnosti, anima a animy, mužské a ženské stránky; v jistém smyslu inspirace a akce. Není zde žádný problém říci „Ano“ nebo „Ne“; „Chci“ nebo „Nechci“. Bez rigidity úmyslu, muset mít svou vlastní cestu, může být silná a pružná; odhodlaná a jemná; energická a spolupracující.

Primární osobnost je jediná, kdo nevytvořil charakterový pancíř, který drží svaly a tkáň těla. Tedy každá buňka je plná energie a může volně plynout. Primární osobnost funguje k plnosti své kapacity, projeví svůj potenciál.

G. Boyesen v biodynamice rozvíjí tělesné ukotvení psychoanalýzy. Jejím základním objevem je psychicko-fyziologická regulační funkce střevní peristaltiky, které dala název „**psychoperistaltika**“. Vychází z hypotézy, že psychické poruchy jsou spojeny se změnami rozložení tělesných tekutin v tkáňovém moku. Tato peristaltická samovolná regulace je obdobou organismické samovolné regulace, koncipované v humanistické psychologii C. Rogerse.

Jeden z cílů biodynamické psychoterapie je pomocí psychoperistaltiky ukončit emocionální vasomotorický cyklus a tím vytvořit prostor pro primární osobnost (Boyesen, 1972).

Svalový pancíř je nejhrubší reprezentací charakterového pancíře.

Opancéřování nebo pancíř (armouring, armour) je centrální pojem pro chronickou kontrakci organismu, který zavedl W. Reich ve své charakterově - analytické vegetoterapii. Opancéřování slouží jako obrana proti psychickým zraněním, současně ale zabraňuje jak psychickému, tak i fyzickému organismu v jeho živelném projevu. Opancéřování omezuje schopnost prožitku, schopnost emocionálního výrazu a schopnost jednání. Projevuje se ve fixovaném držení těla, v chování, i ve výrazu. Pancíř charakteru je pak souhrn automatizovaného, neurotického chování jednotlivce. Reich označuje opancéřování jako „strnulý životopis“.

W. Reich popisuje pancíř především jako svalový pancíř. Gerda Boyesen objevila a popsala další dvě formy: pancíř vaziva a pancíř zažívacího ústrojí.

Jednotlivé blokády vznikají v segmentech těla a každý tento segment odpovídá určitému období života člověka. Např. pro segment očí je to období prvotního kontaktu, segment úst je spojen s orálním obdobím, začátkem verbální komunikace a s příjmem potravy atd.

Emocionální **vasomotorický cyklus** a jeho ukončení pomocí psychotherapeutické intervence je rozšířením reichiánské formule orgasmu (napětí – náboj – výboj – uvolnění) a popisuje průběh emocionálních procesů ve vícevrstevných cyklech (psychickém, svalovém, vegetativním).

Vzestupná fáze tohoto cyklu začíná vnitřním nebo vnějším dráždivým podnětem. Pokračuje dále nabíjením, tzn. mobilizováním svalového napětí a s tím spojených pocitů. Vegetativně se tato fáze v organismu projevuje zvýšeným vlivem sympatického nervového systému. Jestliže se dosáhne bodu nejvyššího napětí, dochází k odpovídající pocitové reakci, spojené ve svalově-motorickou akci a vegetativní výboje. Označuje se červenou barvou (Freudl, 2010).

Sestupná fáze je vegetativně řízená parasympatickým nervovým systémem. Její dvě subfáze: uvolnění a odpočinek, vedou k znovuvybudování vnitřní psychické a

fyzické rovnováhy. Označuje se modrou barvou. V této fázi se pomocí psychoperistaltiky „stravují“ zbytkové produkty stresu.

Nervové poruchy vznikají tehdy, jestliže se opakovaně (chronicky) vasomotorické cykly neukončí. V terapeutické práci to znamená tyto přerušené cykly vyhledat, znovu nechat prožít a dovést k úplnému ukončení. Přitom se vychází z předpokladu, že každý cyklus má přirozenou tendenci se dokončit.

1.4 Pojetí osobnosti v psychoterapii zaměřené na tělo

W. Reich při své práci popsal genitální charakter a několik neurotických charakterových typů. Genitální charakter je ekvivalentem primární osobnosti. Typ neurotického charakteru záleží na stádiu vývoje, kdy dítě zažilo trauma. Čím je trauma ranější, tím více témat náležejících k jednotlivým typům bude přítomno. Každý charakter je velmi specifický svým vnímáním světa a svými postoji vůči němu.

Pro **schizoidní charakter** je charakteristický pocit, že je člověk odmítnut, že není na světě vítán a že je trestán za pouhou existenci. Základ struktury je položen v době ještě před narozením nebo v průběhu prvních měsíců. Zadržuje v sobě všechny pocity. Primární je pancíř v okulárním segmentu, ale i celé tělo se může zdát napjaté, strnulé a klouby ztuhlé. Tělo se zdá špatně koordinované. Ve tváři, rukou, chodidlech a genitáliích je málo energie.

Pro **orální charakter** je ohroženo právo cítit se v bezpečí, člověk se bojí mít jakékoliv potřeby. Mají hlubokou touhu někoho se držet, přilnout a být podporováni, ale na druhé straně, pokud se jim toho dostává, nedokáží to plně přijmout. Mají silné reakce na zklamání a citlivost vůči pocitu, že nejsou milováni. Celkový dojem je málo nabitě, zhroucené tělo, které musí být podpíráno. Svalstvo je málo vyvinuté. V očích může být výraz úpěnlivé prosby o podporu.

Trauma **psychopatického charakteru** vychází z pocitu přemožení, zahlcení, pocit, že jsem malý a slabý. Ohroženo je přání dítěte být svobodný. Hlavním tématem je moc. Na tělesné úrovni je zvětšená horní část těla, jakoby nafouklá, bránice je křečovitě stažená. Lze rozlišovat dva typy: „tyrana“, který se snaží druhé přemoci, ignoruje jejich pocity; a „svůdce“, který je jemný, velmi zdvořilý a lstivý.

Souvisejícím traumatem pro **masochistický charakter** je podmínění lásky poslušností, takže je narušeno právo dítěte cítit se nezávislé. Tento proces začíná během druhého roku a plného rozvoje dosahuje po pubertě. V dospělosti je tento typ skromný a drží se v pozadí, ale tajně se cítí nadřazený. Masochista má omezenou schopnost sebeprosazení a potíže být agresivní. Výsledkem je téměř konstantní pocit, že je pod tlakem a úzkost. V jeho chování je zjevná těžkopádnost a nemotornost.

Protože trauma vytvářející **rigidní charakter** se odehrálo poté, co byla ustavena sexuální identita, existuje mužská a ženská forma. Traumatem je odmítání otcovské lásky. Konfliktem je svoboda versus chtění a láska. Otec podmiňuje svou lásku k synovi výkonem a ať dělá dítě cokoli, nikdy zcela nesplní jeho požadavky. Existují dva typy rigidních mužů: **falicko-narcistický typ** a **kompulzivní typ**. Zatímco první má sklon se identifikovat s otcem a být obsedantní, druhý má sklon se identifikovat s matkou. Ženský rigidní typ bývá nazýván **hysterický typ**. Etiologie je stejná jako u mužů – odmítání otcovské lásky, avšak tentokrát je sexualizováno. Často byl otec dříve milující, ale s prvními známkami sexuality u dcery se jeho city zmrazí (Smith, 2007).

2 Teorie osobnosti

2.1 Obecně pojem osobnosti

Přístup ke studiu osobnosti závisí na tom, jak je osobnost definována a na co je kladen důraz.

Za podstatné považujeme rozlišovat významy, v nichž se termín osobnost v psychologii osobnosti používá. Neexistují definice správné a nesprávné, nýbrž pouze více nebo méně užitečné jako nástroje poznání.

Za podstatu osobnosti je potom považována: více či méně úspěšně regulovaná pudovost (S. Freud), zkušeností získaná soustava zvyků (B. F. Skinner), hledání smyslu bytí (V. E. Frankl), potřeba seberealizace (A. H. Maslow).

Existuje řada reprezentativních teorií osobnosti: psychoanalýza (Freud), neopsychoanalýza (Horneyová, Sullivan), analytická psychologie (Jung), personologie (Murray), organistická teorie (Goldstein), teorie pole (Lewin), teorie behavioristická (Skinner), behavioristicko-psychoanalytická (Dollard a Miller), existencialistická, resp. fenomenologická (Binswanger, Lersch, Boss), humanistická (Maslow, Rogers), transpersonální (Watts, Ornstein) a další (Nakonečný, 2009).

Osobnost lze poněkud zjednodušeně definovat jako komplexní a relativně stabilní systém, který funguje jako celek, skládá se ze vzájemně propojených somatických a psychických vlastností a projevuje se v reakcích na různé podněty a situace, resp. v interakci s nimi. Osobnost charakterizuje určitý způsob prožívání, uvažování a chování a z něho vyplývající vztah s prostředím, resp. adaptace na toto prostředí. Osobnost má své objektivně měřitelné či pozorovatelné stránky, ale má i svůj subjektivní obraz, jehož centrální a sjednocující složkou je pojetí sebe sama, vědomí vlastní identity, zahrnující subjektivně interpretovanou minulost, současnost a z nich vyplývající anticipaci budoucnosti (Nakonečný, 2009, Říčan, 2010, Vágnerová, 2010).

Výzkum osobnosti může probíhat, i když pojem osobnost není zcela vymezen. Probíhá ve dvou směrech: 1. jako popis vývoje systému a 2. jako vysvětlování rozdílností (variace) v chování jednotlivých individuí s ohledem na zavedené popisné znaky (Nakonečný, 2009).

2.2 Teorie osobnosti dle Cattella

Raymond Bernard Cattell (1905 – 1998), psycholog anglického původu, který působil v USA, vytvořil první statisticky odvozenou taxonomii osobnosti. Cattell nejprve vystudoval chemii a v souladu se svým přístupem exaktního badatele usiloval o nalezení základních osobnostních rysů a vytvoření jejich tabulky. Cattell tuto metodu chápal jako významný prostředek k vytvoření objektivní, vědecky odvozené taxonomie osobnosti. Jeho přínos spočívá v realizaci empiricky podložené analýzy a vymezení základních složek osobnosti (Vágnerová, 2010, Raymond Cattell, 20.12.2011).

R. B. Cattell vymezuje osobnost jako „to, co determinuje chování v definované situaci a v definovaném naladění.“ Chápal osobnost jako komplexní strukturu osobnostních rysů různé kategorie. Soubor těchto dispozic, který je relativně trvalý, umožní předpovědět, jak bude dotyčný jedinec za různých okolností reagovat. K hodnocení osobnosti přistupoval s důrazem na její popisné charakteristiky. Byl přesvědčen, že přesný popis osobnosti pomocí základních rysů umožní další bádání, ale i praktické využití těchto poznatků ve smyslu predikce lidského chování. K charakteristice osobnosti mohou dobře sloužit dílčí rysy, resp. vlastnosti, jež jsou pro daného jedince typické (Drapela, 1997, Nakonečný, 2009, Vágnerová, 2010).

Základní pojmy Cattellovy teorie jsou **rys** a **faktor**.

Osobnostní vlastnosti, resp. rysy, jsou zobecňující charakteristiky, které umožňují vyjádřit specifickou osobnost jedince, a tím i jeho rozdílnost od ostatních lidí. To jsou **jedinečné rysy** (Vágnerová, 2010).

Pro účely výzkumu chápe Cattell rysy jinak, a to jako „abstrakce z konkrétního ‘operacionálního’ chování“. Tyto zobecněné pojmy lze uplatnit k popisu prvků chování, které se vyskytují u velkého množství lidí. Nazývají se **společné rysy**.

Cattell rozlišil **povrchové** a **pramenné rysy**. První z nich lze poznat pozorováním zjevného chování a druhé jsou zdroji či příčinami pozorovatelných vlastností chování.

Konstituční rysy se získávají dědičností; **prostředím utvářené rysy** jsou formovány vlivy prostředí.

Schopnostní rysy ukazují nakolik člověk dokáže dosahovat zvolených cílů. **Temperamentové rysy** obsahují vrozené „nástroje“ osobnosti, jako třeba senzitivitu, impulzivitu, spontaneitu, reaktivitu.

Dynamické rysy jsou motivační síly, které pobízejí organismus k činnosti. Jsou svou povahou buď fyziologické, nebo určené prostředím. Cattell vysvětluje intrapersonální dění v pojmech dynamických rysů. Roztřídil je na konstituční (fyziologické) dynamické rysy, které nazval **ergy**, a na dynamické rysy vztahu k prostředí, které označil jako **sentimenty a postoje**. Ergy odpovídají primárním potřebám nebo pudům (instinktům) uváděným v jiných teoriích osobnosti. Příklady ergů jsou sexualita, družnost, rodičovská péče, sebeprosazení, narcistická sexualita (sebeobdiv) atd. Sentimenty a postoje jsou obdobné emocionálním a sociálním potřebám. Rozdíl mezi sentimenty a postoji spočívá v jejich hlavních funkcích a relativní hloubce. Sentimenty jsou intrapersonální; mají těsný vztah k záležitostem, které se jedinci jeví jako důležité. Odpovídají pojmu hodnot a mohou být zaměřeny na povolání jedince, jeho manželství, náboženství, domov, sport atd. Nejdůležitější mezi nimi je jáský sentiment, který zahrnuje sebeuvědomění, sebehodnocení, touhu po sebevládě, uchování vlastní reputace, splnění mravních povinností, zvýšení platu atd. Postoje jsou vnější projevy sentimentů a ergů (Drapela, 1997, Vágnerová, 2010).

Termín struktura osobnosti je v tomto kontextu užíván k označení souboru základních osobnostních vlastností a jejich uspořádání, jejich vzájemných souvislostí a vztahů (Vágnerová, 2010).

Rysy lze dále dělit na rysové prvky, ty jsou pramennými rysy či faktory.

Prostřednictvím faktorové analýzy rozlišil Cattell velký počet faktorů a jejich vzájemných vztahů. Faktory, jakožto prvky rozsáhlejšího vzorce, lze definovat jako **pramenné rysy s přiřazenou číselnou hodnotou**, která vyjadřuje jejich korelaci s jinými faktory (Drapela, 1997).

Síla Cattellova přístupu spočívá v jeho nesporné schopnosti dospět k empiricky podložené analýze složek osobnosti. Toho se dosahuje statistickým postupem známým jako faktorová analýza.

Jako podmínku pro úspěšné faktorově-analytické zpracování musel Cattell získat velké množství povrchových proměnných. Tuto vyčerpávající sbírku vzorců

chování nazval osobnostní sféra a k jejímu popisu užil tří zdrojů informace: údaje o životě (L-data), dotazník (Q-data) a objektivní testy (T-data) (Drapela, 1997).

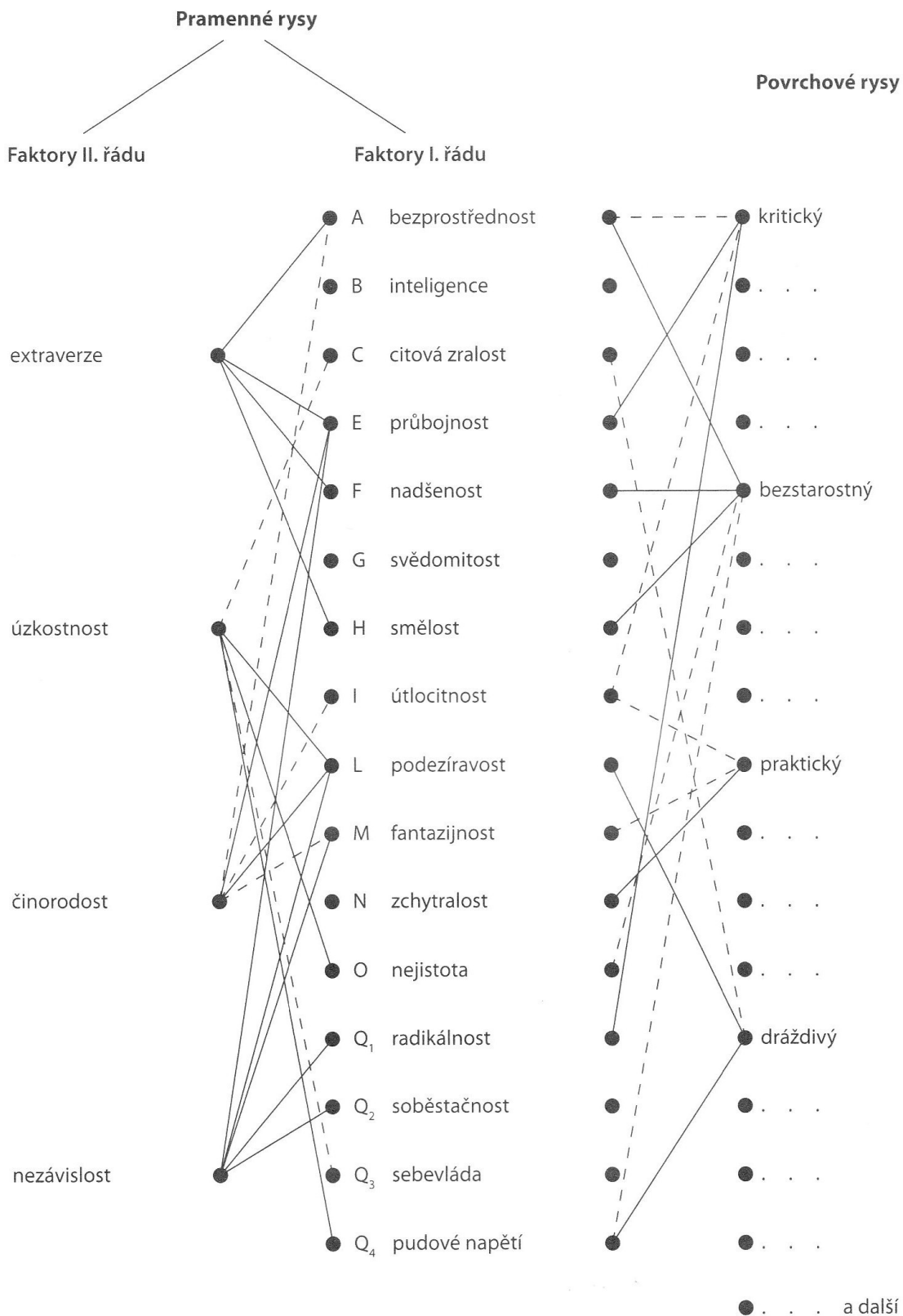
Cattell zjistil, že z L-dat a Q-dat se získávají obdobné faktorové struktury. Ty proto pokládá za ustálené vzorce lidského chování.

Je třeba zmínit, že Cattell počítá s mezemi prediktivní síly své teorie.

2.3 Cattellův šestnáctifaktorový systém

R. Cattell využil ke studiu osobnostních rysů lexikálního i psychometrického přístupu, využíval informací získaných psychologickými testy, dotazníky a posuzovacími škálami. Cattell a jeho spolupracovníci vyšli ze 4 500 slovních označení osobnostních vlastností vybraných G. Allportem, jejichž seznam zredukovali s pomocí statistických výpočtů na 35 kategorií. Jejich počet nakonec snížili až na 16 bipolárních faktorů, které Cattell označil jako primární osobnostní rysy. Tento soubor optimálně stanovených faktorů považuje za dostačující k popisu co největší části osobnostní variability (Říčan, 2010, Vágnerová, 2010).

Cattellovo řešení znázorňuje obr. č.1 na další straně. V pravém sloupci jsou vybrané příklady povrchových rysů. Uprostřed je 16 pramenných rysů, výsledků faktorové analýzy. Tyto pramenné rysy jsou abstrakcí z povrchových rysů. Vztah pramenných a povrchových rysů lze ovšem chápat (konstruovat) i tak, že pramenné rysy se v povrchových rysech projevují. Každý povrchový rys je pak kombinací dvou nebo více pramenných rysů, v krajním případě se v něm může projevit jediný pramenný rys. Postupujme v obrázku dále vlevo. Protože faktory odvozené z povrchových rysů často navzájem korelují, lze korelace mezi nimi opět faktorovat. Výsledné faktory – také pramenné rysy – se označí jako faktory 2. řádu a pro odlišení se původně nalezené faktory označí jako faktory 1. řádu. Vztahy mezi faktory prvního a druhého řádu jsou obecně stejné jako mezi povrchovými rysy a faktory 1. řádu (Říčan, 2010).

Obr. č.1: Faktorová hierarchie rysů osobnosti v Cattellově šestnáctifaktorovém systému. Přerušované čáry symbolizují negativní náboje, např. citová zralost je negativně nabita úzkostností. (Balcar in Nakonečný, 2009)

Posledním krokem faktorové analýzy, která je v podstatě matematicko-statistickou procedurou, je psychologická identifikace faktorů. Matematickým výsledkům vyjádřeným symboly je třeba dát psychologický obsah. A ten, jak již bylo naznačeno, vyplývá ze sémantické analýzy trsů interkorelací. Jeho určení je v tomto smyslu často dosti obtížné, nejde o jednoznačný exaktní úkon. Matematickým symbolům musí být dán psychologický smysl, to ale již není přísnými pravidly řízená procedura. Nuttin poznamenává, že v identifikovaných faktorech by bylo předčasné „spatřovat přesně vymezené psychologické entity“. Tím je ovšem exaktnost faktorové analýzy zpochybněna (Nakonečný, 2009).

Tab. č 1: 16 faktorů 1. řádu odvozených R.B. Cattellem

16 faktorů 1. řádu odvozených R. B. Cattellem.	
A	Vřelost = přátelskost – rezervovanost. (Míra potřeby vycházet s lidmi, pomáhat jim a přizpůsobit se jejich potřebám.)
B	Usuzování = vysoká inteligence – nízká inteligence. (Odhad intelektových funkcí, efektivity zpracování informací a usuzování.)
C	Emocionální stabilita = vysoká emoční stabilita – nízká emoční stabilita. (Míra emoční zralosti, resp. síla Ega, která člověku pomáhá vyrovnat se s požadavky běžného života, umožňuje mu pracovat na dosažení svých cílů a nenechat se odradit, udržet si nad svými emocemi kontrolu a tolerovat běžné stresy.)
E	Dominance = dominance – submise. (Míra tendence k sebeprosazování, soutěživosti, asertivitě až agresivitě, míra potřeby prosazovat se ve vztazích s lidmi i potřeby prosazovat svoje názory a volit si vlastní cestu.)
F	Živost = impulzivita – rozvážnost. (Míra bezstarostnosti, entuziasmu, potřeby účastnit se čehokoliv, ochoty získávat nové poznatky a zkušenosti, preference situací, v nichž se neustále něco děje.)
G	Zásadovost = svědomitost – nesvědomitost. (Míra ochoty podřídit se obecně platným pravidlům, konformnosti a respektu k autoritě, ale i míra rigidity a nechuti k čemukoli novému.)
H	Sociální smělost = sociální smělost – stydlivost. (Míra dobrodružnosti, troufalosti, snadnost zakotvení v nových sociálních vazbách, resp. míra obav ze sociálního kontaktu.)

I	Senzitivita = senzitivita – houževnatost. (Míra nejistoty, závislosti, tendence být ochraňován, preference umírněného řešení před silovým zvládním problémů.)
L	Ostražitost = podezřívavost – důvěřivost. (Míra ostražitosti, podezřívavosti, tendence k žárlivosti, dogmatickosti, dráždivosti a sklonu trápit se tím, co si o daném člověku myslí ostatní lidé.)
M	Snivost = představivost – praktičnost. (Míra sklonu k fantazii, nekonvenčnosti, nebo naopak míra sklonu k praktičnosti a konvenčnosti.)
N	Uzavřenost = vychytralost – upřímnost. (Míra sofistikovanosti, diplomatičnosti, rezervovanosti a schopnosti ovlivňovat názory jiných lidí, či naopak míra naivity a otevřenosti.)
O	Ustrašenost = nejistota – sebejistota. (Míra sebedůvěry či tendence k trápení, ustrašenosti a pocitům viny, míra citlivosti ke kritice a rozdíly ve způsobu, jakým na ni člověk reaguje, míra sklonu k sebepodceňování a sebeobviňování.)
Q1	Otevřenost ke změnám = radikalismus – konzervatismus. (Míra liberálnosti, ochoty experimentovat, otevřenost ke změnám či kulpívání na tradicích, míra rozhodnosti a kritičnosti.)
Q2	Soběstačnost = soběstačnost – závislost na skupině. (Míra preference samostatnosti, tendence vyhýbat se nejen zasahování, ale i podpoře a pomoci ostatních nebo naopak míra ochoty ke skupinovým aktivitám či k podřízenosti skupině.)
Q3	Perfekcionismus = vysoká sebekontrola – nízká sebekontrola. (Míra sebeovládání, potřeby mít vše pod kontrolou, míra perfekcionismu a tendence dobře si promyslet svoje jednání.)
Q4	Tenze = napětí – uvolněnost. (Míra tendence k prožitkům frustrace, navození podrážděnosti a zlosti, a s tím související snadnosti dosažení opětovného uklidnění.)

Při vyhodnocování dotazníků můžeme dále určit faktory druhého řádu tzv. globální faktory, kterými jsou extraverte (EX), úzkostnost (AX), strnulost (TM), nezávislost (IN) a sebekontrola (SC). A také indikátory odpověďového stylu, ze kterých můžeme interpretovat postoje testovaného k testu. Jsou jimi tyto škály: Vytváření dobrého dojmu (IM), Málo časté odpovědi (INF) a Vyjadřování souhlasu (ACQ).

3 Spojitost mezi osobností a volbou směru

Během studia psychologie si často klademe otázku, co způsobuje odlišnost postojů u různých odborníků? Seznamujeme se s různými teoriemi osobnosti, a z nich vyplývajícími psychoterapeutickými směry, máme zároveň možnost poznat životní zkušenosti, nebo i temperament tvůrců různých přístupů. Lze předpokládat, že teorie, které vytvořili, vycházejí z jejich životních zkušeností a charakter teorie odpovídá osobnostním rysům tvůrce. Vybíráme si psychoterapeutický přístup na základě určitého specifického klíče, který nám umožňuje ztotožnit se s jedním směrem? Je tímto klíčem osobnost terapeuta? Nebo je to právě pojetí osobnosti, jejího vývoje a typických charakteristik, kterým je přikládána důležitost? Pokud tomu tak je, můžeme se domnívat, že existují spojení mezi osobností terapeuta a přístupem, který volí (Václavík, 2001).

Nejčastěji se v literatuře zaměřené na toto téma diskutuje problém, zda je rozdíl, pokud je terapeut v procesu vlastního výcviku (nebo jej už ukončil, a tím zvnitřnil jeho hodnoty), nebo pokud se teprve začíná orientovat v oblasti teorií psychoterapie. V prvním případě je třeba uvážit reálnou možnost změny osobnostní struktury a hodnotové orientace. Obojí vykazuje jistou setrvačnost. V druhém případě budou jeho osobní hodnoty spíše určovat výběr přístupu, jehož premisy korelují s jeho vnitřním přesvědčením.

Bolter, Levenson a Alvarez (1990) dokumentovali spojitost existující mezi osobními a profesionálními přesvědčeními zjištěním, že terapeuti, kteří preferovali krátkodobou terapii oproti dlouhodobé, se lišili vůči svým kolegům nejen v definovaných teoretických základech, ale také v osobních hodnotách.

Co se týče rozdílů mezi terapeuty a ostatní běžnou populací, byla uskutečněna vícedimenzionální srovnání, která zjistila, že se terapeuti skutečně v určitých hodnotách odlišují (Bergin a Jensen, 1989; Khan a Cross, 1983; Schafranske a Malony, 1990; in Václavík, 2001). Terapeuti respektují autonomii hodnot, přijímají svobodnou volbu sexuální orientace, mají větší pochopení pro vyjadřování emocí a kladou důraz na osobnostní růst. Naopak nestavějí tolik na roli autorit a Boha.

Ráda bych na tomto místě uvedla shrnutí studie Charlese B. Marka (1990) „Osobní vztah mezi terapeuty a jejich teoretickou orientací“.

Ch. B. Mark konstatuje, že klinická psychologie a psychoterapie je značně diferencované odvětví. Každá teoretická orientace zprostředkovává jiný pohled na svět a terapeuti jsou přesvědčeni o platnosti svého výkladového modelu. Mark předpokládá, že jejich přesvědčení často pramení mnohem hlouběji, než v racionálním nebo vědeckém stanovisku, do nichž je přesvědčení zahaleno. Co způsobuje, že jedna a ta samá klinická situace může být nahlížena a vykládána pomocí jiných, často opačných premis? Na tomto místě připomíná, že výcvikové programy a teoretické modely se téměř výlučně zaměřují na objektivní data; subjektivní vztah k přístupu se odkrývá jen občas v rámci vlastní terapie.

Zdá se, že výběr přístupu je považován za náhodný a ponechává se ve sféře nevědomých motivací. Autor ale považuje za důležité uvědomit si osobnostní spojitost mezi terapeutem a přístupem, protože je to právě ona jedinečná osobní vazba ke směru, která dává terapii její sílu, autentičnost a efektivitu.

Jednoznačnou odpověď zachytil ve svém výzkumu Václavík (2001) zjišťující osobní přesvědčení studentů, zda má osobnost vliv na volbu konkrétního psychoterapeutického přístupu. Naprosto všichni (100%) respondenti se domnívají, resp. jsou přesvědčeni, že osobnost terapeuta je dominujícím faktorem při volbě jeho teoretické orientace.

Lze předpokládat, že osoby volící práci psychologa nebo psychoterapeuta budou nezbytně trpělivější, s nižší impulzivitou. Budou mít vyšší schopnost navázat kontakt, jsou podnikaví, aktivní a s vysokou mírou nasazení v interpersonálních vztazích. Dle Václavíka (2001) se u této skupiny vyskytuje vyšší míra vlastní soběstačnosti, nezávislosti na jiných lidech, projev sebevědomí a potřeby udržet si své vlastní hranice, vlastní soukromí.

II) EMPIRICKÁ ČÁST

4 Výzkumný problém, cíle práce, hypotézy

Tento výzkum považuji za pilotní studii, která přinese první údaje o skupině biodynamiků v ČR. Je prováděna jako srovnávací studie – srovnání osobnostních charakteristik biodynamiků a studentů psychologie.

Biodynamika je u nás poměrně novou metodou psychologie a lidé, kteří se jí zabývají jsou málo probádanou skupinou populace.

Biodynamiku považuji za velmi účinnou metodu, která dokáže v poměrně rychlém čase vyřešit spoustu obtíží klientů. Díky práci s tělem dokáže obejít obranné mechanismy, které mohou klienti pěstovat při verbální terapii. Přesto je tato metoda poměrně neznámá, málo rozšířená a odbornou veřejností je akceptována velmi opatrně. Zůstává tedy otázkou, proč přes své výsledky není rozšířena.

Zjištění osobnostních charakteristik nám může napovědět, kdo jsou ti lidé, kteří tuto práci vyhledávají. Jak široce jsou zastoupeni v populaci (jak se liší od normy). Lze předpokládat, že osobnostní struktura budoucích terapeutů bude v některých faktorech obdobná se strukturou potenciálních klientů. Do budoucna by tento výzkum mohl poskytnout podpůrná data pro další výzkum.

4.1 Cíle práce

- 1) Zjistit jaké jsou osobnostní charakteristiky biodynamiků.
- 2) Zjistit jaké jsou osobnostní charakteristiky studentů psychologie.
- 3) Srovnat osobnostní charakteristiky biodynamiků s osobnostními charakteristikami studentů psychologie.
- 4) Srovnat osobnostní charakteristiky biodynamiků a studentů psychologie s normou.

4.2 Hypotéza

- 1) Existuje signifikantní rozdíl rozptylů hrubých skóre jednotlivých faktorů osobnostních charakteristik mezi výběrovým souborem biodynamiků a

souborem studentů psychologie. Rozdíl stanovuji pro každý osobnostní faktor zvlášť.

- 2) Existuje signifikantní rozdíl rozptylů hrubých skóre jednotlivých faktorů osobnostních charakteristik výběrového souboru (biodynamici a studenti psychologie dohromady) a normy. Rozdíl stanovuji pro každý osobnostní faktor zvlášť.

5 Popis zvoleného metodologického rámce a metod

5.1 Metodologický rámec

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvantitativní přístup.

Metodou získávání dat byla testová metoda 16 PF. Jedná se o standardizovanou metodu. Tento osobnostní dotazník převádí sebehodnocené chování respondenta na hrubé skóry, které lze statisticky zpracovávat. Byla mi doporučena zkušenými psychology jako zlatý střed v otázce časové náročnosti vyplnění testu a množství nasbíraných dat. Dále svým charakterem nejlépe odpovídá potřebám výzkumu.

Oproti běžné praxi, kdy dotazník je zadáván při osobním setkání s psychologem a všechny instrukce mohou být vysvětleny, bylo toto šetření prováděno korespondenčně. Respondenti byli osloveni e-mailem a případné dotazy mohli také řešit touto cestou.

Jak již bylo řečeno, dotazník 16 PF je standardizovaná metoda, proto existuje jednoznačný návod jak data vyhodnotit a zpracovat.

Po administraci záznamových listů získáme hrubé skóry pro jednotlivé faktory. Administraci jsem rozšířila o zjištění škály INF (Málo častých odpovědí) a ACQ (Vyjadřování souhlasu). Z faktorů 1. řádu jsem dále odvodila globální faktory.

Všechny analytické výpočty byly prováděny s hrubými skóry, jen pro grafické znázornění bylo nutné převést data na steny. Hrubé skóry mají pro jednotlivé faktory odlišný rozsah škály. Pro převod na steny byly použity normy pro celou populaci (společné pro obě pohlaví).

Výsledek za každý soubor jsem získala jako aritmetický průměr pro jednotlivé faktory.

Stojíme-li před otázkou, zda dva náhodné výběry pocházejí ze stejného nebo z různých základních souborů nebo zda zkoumaný výběr pochází z daného základního souboru, odpovídáme pomocí parametrických testů významnosti (Reiterová, 2004). Analýzu obou skupin jsem zpracovala t-testem z hodnot hrubých skóru na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Dle výsledků z F-testu jsem data zpracovala dvouvýběrovým t-testem s rovností rozptylů nebo dvouvýběrovým t-testem s nerovností rozptylů. Pro porovnání s normou jsem zvolila t-test rozdílu výběrového průměru a známého průměru základního souboru.

5.2 Etické problémy a způsob jejich řešení

Komunikace s respondenty probíhala e-mailem případně prostřednictvím Skype. Dotazník měli k dispozici nascanovaný a záznamový list vyplňovali v pohodlí vlastního domova.

Účast ve výzkumu byla dobrovolná a svůj souhlas respondenti projevovali zasláním vyplněného dotazníku.

Se získanými daty bylo zacházeno jako s důvěrnými informacemi.

Všichni účastníci výzkumu byli předem informováni o jeho časové náročnosti a účelu sbíraných dat. Ve zveřejňovaných výsledcích jsou data prezentována anonymně.

Jako odměnu účastníkům bylo nabídnuto vypracování individuálního osobnostního profilu na základě poskytnutých informací. Tato je měla také motivovat k upřímnosti a pravdivosti odpovědí. Dalším nabízeným benefitem bylo získání výsledků z celého výzkumu.

Autoři 16 PF příručky pro administrátora žádná rizika testování neuvádí. Na základě zpětné vazby od účastníků musím podotknout, že téměř hodinové odpovídání na otázky, které jsou často velmi podobné, jejichž účel respondentům není jasný a které mohou být pochopeny mnohoznačně, u mnoha z nich vedlo k nepříjemným pocitům, pochybnostem a krátkodobé frustraci.

6 Soubor

Ve své práci jsem vycházela z dat od dvou souborů respondentů. Klíčovou byla skupina biodynamiků a podrobněji její definici najdete v kap. 6.1. Druhá skupina je srovnávací a tvoří ji studenti kombinovaného oboru psychologie (dále jen studenti psychologie). Tuto druhou skupinu jsem zvolila, protože se obvykle jedná o lidi, kteří se již realizují ve vlastní profesi a dále se rozhodli rozšířit si vzdělání v oblasti psychologie. V tomto ohledu je velmi podobná první zkoumané skupině.

6.1 Biodynamici

Jak již bylo zmíněno výše, jedná se o lidi, kteří se prakticky vzdělávají v kontextu biodynamické psychologie. Do tohoto souboru řadím všechny účastníky, kteří splňují podmínku účasti na minimálně dvou víkendových seminářích na některém z těchto kurzů: Terapeutická práce s dotekem, Psychoterapeutické masáže a deep draining, Výcvik v biodynamické psychoterapii, Základy biodynamické psychoterapie. Této definici odpovídá přibližně 160 lidí. Kurzy nejsou určeny jen pro psychology, fyzioterapeuty apod., ale jsou otevřené široké laické veřejnosti.

Vzorek zahrnutý do výzkumu tvoří 20 respondentů. Věkový průměr je 41,7 let, šest (30%) účastníků jsou muži.

Podle profese, kterou se respondenti zabývali většinu svého života, je složení následující: šest (30%) psychologů, dva (10%) psychiatři, dva (10%) fyzioterapeuti, dále po jednom jsou zastoupeni: lékařka, účetní, ekonomka, sociální pracovník, novinář, jazykový redaktor, projektant, učitel, asistentka ředitele a správce budov.

Podle délky doby vzdělávání v oblasti biodynamiky, můžeme skupinu popsat takto: šest respondentů jsou absolventy (6 let) dlouhodobého výcviku, dva mají za sebou tři roky, tři respondenti dva roky, ostatní mají za sebou méně než roční zkušenost. Průměrná doba vzdělávání se je 2,7 roku.

Jedenáct (55%) respondentů dále uvádí osobní zkušenost i s jinými terapeutickými směry zaměřenými na práci s tělem (Pesso Boyden, Holotropní dýchání, Biosyntéza, Bioenergetika, Hakomi, Kraniosakrální terapie, Taneční terapie).

Metodou výběru zkoumaného vzorku populace je záměrný účelový výběr přes instituce. Oslovila jsem hlavního organizátora těchto seminářů MUDr. Tomáše

Morcinka a ten rozeslal dotazníky respondentům. Tím byla oslovena celá populace.

6.2 Studenti psychologie

Výběrový soubor čítá 24 respondentů, o věkovém průměru 33,8 let, z toho sedm (29%) účastníků jsou muži. Jako svoji primární profesi uvádí: pět (21%) učitel, dva (8%) technik, dva (8%) sociální pracovník, a dále po jednom jsou zastoupeny profese: lektor, provozovatel pohřební služby, hasič, všeobecná sestra, personální manažer, žena v domácnosti. Devět respondentů profesi neuvádí.

Vzorek zahrnuje osm (33%) studentů 1. ročníků, shodně po sedmi (29%) studentech z 2. a 3. ročníků a dva (8%) studenty čtvrtého ročníku. Průměrná doba studia je 2,1 roku.

Studenti nebyli na další vzdělávání mimo univerzitní půdu obecně dotazováni. Pouze na zkušenost se směry zaměřenými na práci s tělem. Tři (13%) tuto zkušenost potvrzují (jeden: taneční a pohybová terapie, ostatní nespecifikují).

Metodou výběru zkoumaného vzorku populace je záměrný účelový výběr přes instituce. Účastníci pro výzkum byli osloveni prostřednictvím internetových komunikačních nástrojů jednotlivých ročníků (e-mail, www.spoluzaci.cz). Díky tomu bylo osloveno maximum studentů odpovídající danému kritériu a to nejen na FF UP v Olomouci, ale i na FF MUNI v Brně, FF UK v Praze a dalších. Studenti FF UP v Olomouci byli požádáni také osobně během výuky.

7 Výsledky

Nejprve se seznámíme s osobnostními charakteristikami biodynamiků, dále popíšeme charakteristiky studentů psychologie. Následovat bude porovnání obou skupin mezi sebou a porovnání spojených souborů s normou.

Škály dotazníku 16 PF jsou svou povahou bipolární, tj. vysoké i nízké skóry mají svůj význam. Obecně by odborníci neměli předpokládat, že vysoké skóry jsou „dobré“ a nízké jsou „špatné“. Například máme-li vysoký skóre ve Faktoru A, interpretujeme jako sklon být vřelý v interpersonálních vztazích, zatímco nízký skóre jako sklon být interpersonálně více rezervovaný. V některých případech může být rezervovanost celkem vhodná nebo prospěšná. V jiných situacích může být vhodnější vřelost (Russell, Darcie, 1997).

Dále je nutné konstatovat, že čím extrémnější je skóre směrem k danému faktorovému pólu, tím větší je pravděpodobnost, že charakteristiky pro daný pól škály se dají pro tento skóre uplatnit a že daný rys bude evidentní v chování testovaného.

V distribuci stenů se očekává, že většina lidí bude skórovat ve středu, proto je skóre 5 a 6 považovaný za průměr, skóre 4 se chápe jako „nízký průměr“ a skóre 7 jako „vysoký průměr“.

Při interpretování profilů je třeba zohlednit limity měření. Protože škály jsou krátké, jsou jen odhadem skutečného skóru osoby v každém daném osobnostním faktoru. Většina škál má standardní chybu měření kolem 1,5 bodu stenového skóru v obou výběrech. Tedy skutečný skóre se pohybuje v rozsahu $\pm 1,5$ bodu stenového skóru kolem vypočteného skóru souboru.

Doporučená strategie pro interpretaci 16 PF profilu zahrnuje následující kroky:

1. indikátory odpověďového stylu (IM, INF, ACQ)
2. škály globálních faktorů
3. škály primárních faktorů

Pro interpretaci se budu zabývat jen faktory a škálami, které jsou v oblasti extrému nebo nízkého či vysokého průměru. Opírám se při ní o pokyny z Příručky administrátora.

7.1 Osobnostní charakteristiky biodynamiků

Dříve než začnu interpretovat výsledky z testů, dovolím si podotknout postřeh z průběhu sběru dat. Téměř polovina biodynamiků naprosto spontánně sdílela pocity z průběhu vyplňování, komentáře a názory k dotazníku a aktivně se po vyplnění dotazovala na význam jednotlivých položek. U psychologů se takto neprojevil nikdo.

Všechny indikátory odpověďového stylu (IM, INF a ACQ) mají hodnotu blízkou střední hodnotě. Neliší se výrazně od normy.

U globálních faktorů je na hranici nízkého průměru škála Strnulosti (TM) a škála Sebekontroly (SC) klesla již do extrémních hodnot.

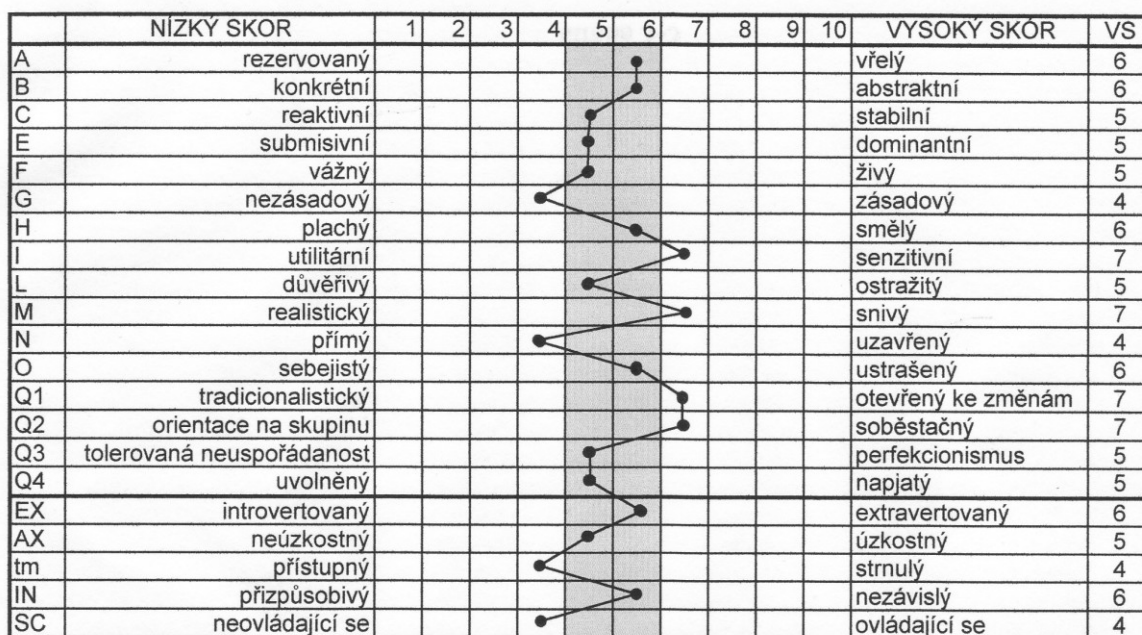
Nízká úroveň **faktoru Strnulosti** odráží aspekty primárních faktorů a tento protipól se nazývá přístupnost. Přístupní lidé jsou Vřelí (A+), Senzitivní (I+), Sniví (M+) a Otevření ke změnám (Q1+). I když mohou být velmi otevření, mohou zároveň přehlížet praktické nebo objektivní aspekty situace. Přístupní lidé mají tendenci zabývat se problémy kulturním, jemným nebo senzitivním způsobem. Mají též tendenci být otevřenými vůči interpersonálním vztahům, jsou senzitivně vnímaví, mají nápady a fantazii a jsou otevření ke změnám. Míra strnulosti a rezolutnosti hraničí s rigiditou a obrněním se. Přístupní lidé mohou být více otevření k prožívání citů, snad dokonce i negativních afektivních stavů. V důsledku toho mohou Přístupní lidé prožívat problémy, když se mají zbavit svých citových reakcí, aby dosáhli objektivity a následně mohou přehlédnout praktické aspekty situace. Se Strnulostí a Přístupností se spojují pohlavní stereotypy, tedy Přístupnost je považována za více „femininní“.

Sebekontrola se týká ovládnutí vlastní pudů. Nízký skóre vede k označení Neovládající se. Neovládající se lidé mají oproti Ovládajícím se lidem tendenci více se nechat vést svými pudy. Tato neovladatelnost se může projevit více způsoby: ve spontaneitě a Plnosti života (F+) v Přizpůsobování si pravidel (G-), ve Snivosti (M+) a nebo v Tolerování neuspořádanosti (Q3-). Neovládající se lidé mohou reagovat flexibilně, avšak v situacích, které vyžadují sebekontrolu, může být pro ně těžké ovládat se. Možná je vnímat jako shovívavé vůči sobě, dezorganizované, nezkontrolované nebo nezodpovědné v závislosti na tom, zda dokážou nashromáždit sílu pro ovládnutí se tehdy, když je to důležité.

Tab. č. 2: Hodnoty globálních faktorů a škál odpověďového stylu souboru biodynamiků

	EX	AX	TM	IN	SC
steny	5,7	5,4	4,3	5,5	3,5
	INF	ACQ	IM		
HS	1,3	56,6	10,2		
Percentil	58,4	49,1	45,4		

Faktory prvního řádu se graficky zobrazují do tabulky, aby bylo na první pohled zřetelné, pokud některý faktor vybočuje od střední hodnoty. Kvůli zaokrouhlování na celá čísla ale do průměru spadají i faktory, které zařadím již do širšího průměru. Faktory s průměrnou hodnotou jsou: Vřelost (A), Usuzování (B), Emoční stabilita (C), Dominance (E), Živost (F), Sociální smělост (H), Ostražitost (L), Ustrašenost (O), Soběstačnost (Q2), Tenze (Q4). Tyto faktory nebudu dále interpretovat.

Obr. č.2: Profil celkového osobnostního vzorce souboru biodynamiků

Hodnota **faktoru Zásadovost (G)** je již v oblasti extrémních hodnot. Tento faktor se týká rozsahu, do jakého jsou kulturní standardy toho, co je správné a nesprávné, internalizovány a používány při řízení chování. Lidé s nízkým skórem mají tendenci vyhnout se pravidlům a předpisům, a to buď proto, že mají slabě vyvinutý smysl toho, co je správné a nesprávné, nebo proto, že vyznávají hodnoty, které nejsou založeny výlučně na konvenčních morálních postojích, při rozhodování o tom, která pravidla a předpisy by měly řídit jejich činy. Mají prvky autonomie, bezstarostnosti a flexibility. Mohou mít problémy přizpůsobit se striktním pravidlům a předpisům. Řídí se nekonvenčními standardy. Jejich chování je vnímáno jako nepředvídatelné.

Hodnota **faktoru Senzitivity (I)** je také v oblasti extrémních hodnot. Lidé s vyšším skórem mají tendenci zakládat své úsudky na osobním vkusu a estetických hodnotách. Spoléhají se na empatii a senzitivitu při svých úvahách. Mají tendenci mít jemnější zájmy a vkus a jsou sentimentálnější.

Faktor Snivost (M) je v oblasti vysokého průměru. Faktor M se týká takových záležitostí, kterým lidé věnují pozornost a o kterých uvažují. Sniví lidé se více orientují na vnitřní mentální procesy a myšlenky než na praktické záležitosti. Bývají zaměstnáni přemýšlením, imaginací a fantazií, často jsou pohrouženi do myšlenek.

Faktor Uzavřenost (N) leží na hranici nízkého průměru. Faktor se týká tendence být přímý a osobně přístupný versus být uzavřený a nepřístupný. Nižší skór může vypovídat o tendenci ochotně o sobě mluvit, být nefalšovaný, otevřený a přímý.

Faktor Otevřenost ke změnám (Q1) je na hranici vysokého průměru. To značí tendenci přemýšlet o způsobech, jak zdokonalit věci a těšit se z experimentování. Pokud vnímají status quo jako neuspokojivý nebo nudný, inklinují k jeho změně.

Faktor Perfekcionismus (Q3) leží na hranici nízkého průměru. Lze usuzovat, že nechávají věci na náhodě a mají tendenci cítit se příjemněji v neorganizovaném prostředí. Mohou být vnímáni jako lhostejní, neorganizovaní nebo nepřipravení. Nemusí být schopni zmobilizovat v sobě motivaci pro plánovité nebo organizované chování, zejména tehdy, když pro ně takové chování není důležité.

Tab. č. 3: Hrubé skóry a steny pro jednotlivé faktory 1. řádu souboru biodynamiků

Faktory	A	B	C	E	F	G	H	I	L	M	N	O	Q1	Q2	Q3	Q4
Hrubé skóry	15,7	10,6	12,2	11,6	9,8	9,4	12,4	17,4	9,0	10,6	7,8	12,8	20,8	11,5	9,6	11,0
Steny	5,9	6,2	5,2	4,7	5,0	3,8	6,0	7,4	4,8	6,6	4,1	5,7	6,9	6,5	4,6	5,4

7.2 Osobnostní charakteristiky studentů psychologie

Indikátor odpověďového stylu IM je téměř roven střední hodnotě.

Indikátor INF – škála málo častých odpovědí - se velmi blíží hodnotě $+1\sigma$. Možnými vysvětleními jsou neuvážlivé odpovědi, neschopnost rozhodnout se, reakce na specifický obsah položky nebo snaha vyhnout se udělení „špatného dojmu“ o sobě.

Indikátor ACQ – škála vyjadřování souhlasu - se naopak blíží hodnotě -1σ . Význam nižšího skóru není v administrační příručce uveden. Pro vysoký skór ale platí, že vyjadřuje neporozumění obsahu položky, náhodné odpovídání, obtížnost zabývat se sebeposuzujícími otázkami nebo neschopnost vybrat si sebepopisující odpověď.

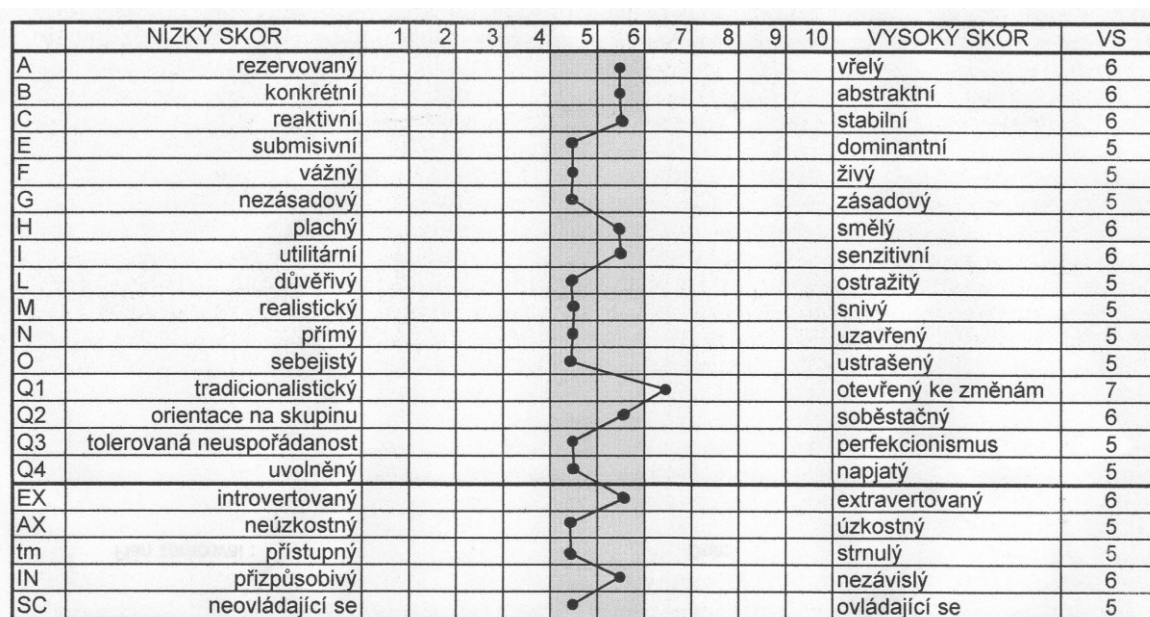
U globálních faktorů leží téměř všechny blízko střední hodnoty.

Faktor Anxiety (AX) se blíží hodnotě nízkého průměru. Je živen více primárními faktory a z jeho nižší úrovně můžeme usuzovat na Emoční stabilitu (C+), Důvěřivost (L-), Sebejistotu (O-), Uvolněnost (Q4-). Lidé s nízkou anxiétou mají tendenci nedat se vyvést z míry, avšak mohou minimalizovat negativní emocionální vzruchy nebo nemít motivaci něco měnit, neboť se cítí dobře.

Tab. č. 4: Hodnoty globálních faktorů a škál odpověďového stylu souboru studentů psychologie

	EX	AX	TM	IN	SC
steny	5,8	4,6	5,2	5,6	5,0
	INF	ACQ	IM		
HS	3,0	50,3	12,1		
Percentil	70,2	29,5	56,8		

Faktory prvního řádu s průměrnou hodnotou jsou: Vřelost (A), Usuzování (B), Emoční stabilita (C), Dominance (E), Živost (F), Zásadovost (G), Sociální smělost (H), Senzitivita (I), Ostražitost (L), Snivost (M), Uzavřenost (N), Ustrašenost (O), Soběstačnost (Q2), Perfekcionismus (Q3) a Tenze (Q4). Tyto faktory nebudu dále interpretovat.

Obr. č.3: Profil celkového osobnostního vzorce souboru studentů psychologie.

Faktor Otevřenost ke změnám (Q1) se blíží oblasti vysokého průměru. Podrobněji o významu tohoto faktoru jste si přečetli již výše (viz kap. 7.1).

Tab. č. 5: Hrubé skóry a steny pro jednotlivé faktory 1. řádu souboru studentů psychologie

Faktory	A	B	C	E	F	G	H	I	L	M	N	O	Q1	Q2	Q3	Q4
Hrubé skóry	15,5	10,3	14,3	12,5	11,0	12,8	12,6	13,3	9,7	6,6	10,0	10,1	19,3	9,2	10,6	9,8
Steny	5,8	6,0	6,2	5,1	5,4	5,0	6,1	5,8	5,0	5,0	5,0	4,9	6,5	5,7	5,0	5,0

7.3 Srovnání osobnostních charakteristik biodynamiků a studentů psychologie

Pro faktory **A, B, C, E, F, H, L, N, O, Q1, Q2, Q3, Q4, EX, AX, TM, IN** a škálu **IM** zamítáme hypotézu a dle analýzy t-testem můžeme říci, že pro tyto faktory není signifikantní rozdíl mezi výběrovými soubory na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Dále podrobněji popíši škály a faktory, u kterých byl identifikován signifikantní rozdíl a přijata hypotéza.

Škála INF vykazuje při porovnání obou skupin signifikantní rozdíl. Můžeme usuzovat, že skupina psychologů měla větší míru neuvážlivých odpovědí, problém rozhodnout se a nebo se snažila o udělení „dobrého dojmu“ o sobě.

U **škály ACQ** naopak dosahují vyššího skóru biodynamici. Může to znamenat, že odpovědi této skupiny mají větší míru neporozumění obsahu, jsou náhodné, mohou vyjadřovat obtížnost zabývat se sebeposuzujícími otázkami nebo neschopnost vybrat si sebepopisující odpověď.

Faktor Sebekontroly (SC) dosahuje u psychologů průměrné hodnoty a u biodynamiků je v oblasti nízkého extrému. Lze z toho usuzovat, že psychologové oproti biodynamikům více ovládají své pudy. Mají větší tendenci utlumit svá nutkání. Ovládající se lidé mohou být z hlediska způsobů sebekontroly Vážní (F-), Zásadoví (G+), praktičtí a Realističtí (M-) a nebo Perfekcionističtí (Q3+). Ovládající se lidé buď jednoduše neoceňují flexibilitu či spontaneitu, nebo mohli získat sebekontrolu na úkor těchto kvalit.

Prvním faktorem 1. řádu, u něhož byl identifikován signifikantní rozdíl, je **faktor Zásadovost (G)**. Skupina psychologů dosahuje vyššího skóru, což můžeme

interpretovat tak, že jsou to lidé dodržující pravidla, principy a způsoby chování. Podporují konvenční kulturní hodnoty, zdůrazňují důležitost dodržování předpisů, popisují se jako dodržující pravidla, svědomití a vytrvalí. Pečlivě zvažují, co je správné a vhodné, když se pro něco rozhodují, jsou přesvědčeni o tom, že lidé by měli trvat na dodržování morálních zásad a více respektují pravidla a dobré způsoby, než aby svobodně dělali to, co chtějí.

Další rozdílnou hodnotu nalzáme u **faktoru Senzitivita (I)**. Biodynamici jsou již v oblasti vysokého skóru, psychologové se pohybují kolem střední hodnoty. Oproti biodynamikům budou mít tendenci zaměřovat se utilitárněji, věnují se více tomu, jak věci fungují nebo pracují a prokazují méně sentimentality.

U **faktoru Snivost (M)** opět biodynamici dosahují hodnoty vyššího průměru a psychologové mají průměrný skór. Ve srovnání s biodynamiky jsou psychologové více realističtí, při formování svých vjemů se zaměřují na své smysly, pozorovatelné údaje a vnější realitu prostředí, které je obklopuje. Zaměřují se více na prostředí a jeho požadavky.

Tab. č. 6: Hodnoty hrubých skórů faktorů s identifikovaným statistickým rozdílem. Hodnota faktoru SC uvedena ve stenech.

	G	I	M	INF	ACQ	SC
Biodynamici	9,4	17,4	10,6	1,3	56,6	3,5
Psychologové	12,8	13,3	6,6	3,0	50,3	5,0

7.4 Srovnání osobnostních charakteristik biodynamiků a studentů psychologie s normou

Poslední část prezentovaných výsledků obsahuje porovnání sloučených výběrových souborů s normou. Obě skupiny se zabývají psychologií, proto u nich lze předpokládat společné znaky odlišné od normy. Norma prezentovaná v administrátorské příručce obsahuje pouze hodnoty faktorů 1. řádu.

Pro **faktory C, E, F, M, O, Q4** zamítáme hypotézu a dle analýzy t-testem můžeme říci, že pro tyto faktory není signifikantní rozdíl mezi výběrovými soubory na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Dále podrobněji popíši škály a faktory, u kterých byl identifikován signifikantní rozdíl a přijata hypotéza.

Prvním faktorem, u kterého jsem identifikovala signifikantní rozdíl od normy je **faktor Vřelost (A)**. Jeho úroveň je ale stále v oblasti $+1\sigma$. Týká se tendence být ve vřelém styku s lidmi versus tendence být více sociálně a interpersonálně rezervovaný. Lidé z výběrového souboru mají tendenci více se zajímat o lidi a preferovat zaměstnání, v nichž jednají s lidmi. Cítí se příjemně v situacích, které vyžadují blízkost s jinými lidmi.

Úroveň **faktoru Usuzování (B)** je ale stále v oblasti do $+1\sigma$. Vyšší skóre u výběrového souboru ukazuje na tendenci řešit správně více problémů vyžadujících usuzování. Na dosažený skóre má vliv úroveň vzdělání.

U **faktoru Zásadovost (G)** je také signifikantní rozdíl oproti normativnímu průměru. Hodnota výběrového souboru je stále v oblasti -1σ . Význam nižšího skóre tohoto faktoru byl uveden již výše (kap. 7.1).

Faktor Sociální smělost (H) vykazuje u výběrového souboru vyšší skóre. Jeho úroveň je ale stále v oblasti do $+1\sigma$. Ti, kteří dosahují vysoký skóre, se považují za smělé a odvážné v sociálních skupinách a v sociálních situacích projevují málo strachu. Mají tendenci iniciovat sociální kontakty a nejsou plaší, když se ocitnou v neznámém sociálním prostředí. Na kladném pólu je evidentní silný prvek potřeby předvádět se, s příchutí dominance.

U **faktoru Senzitivita (I)** je hodnota výběrového souboru vyšší oproti normativnímu průměru. Jeho úroveň je ale stále v oblasti do $+1\sigma$. Význam vyššího skóre tohoto faktoru byl uveden již výše (kap. 7.1).

Faktor Ostražitost (L) dosahuje u výběrového souboru nižší skóre než je norma. Hodnota výběrového souboru je stále v oblasti -1σ . Tento faktor se spojuje s tendencí důvěřovat motivům a intencím druhých versus být ostražitý vůči nim. Můžeme předpokládat, že lidé s nižším skórem mají tendenci očekávat férové jednání, oddanost a dobré úmysly u druhých. Důvěra má tendenci spojovat se s pocitem tělesné a duševní pohody a s dobrými vztahy s lidmi.

Faktor Uzavřenost (N) má u výběrového souboru nižší skór než je norma. Hodnota je stále v oblasti -1σ . Význam nižšího skóru tohoto faktoru byl uveden již výše (kap. 7.1).

Faktor Otevřenost ke změnám (Q1) dosahuje vyšší hodnoty, než je průměr. Stále ale je v oblasti $+1\sigma$. Průměrný člověk oproti zkoumanému souboru má tendenci upřednostňovat tradiční způsoby pohledu na věci. Nezpochybňují způsob života, který je předvídatelný a známý, i když není ideální.

Faktor Soběstačnost (Q2) dosahuje vyšší hodnoty, než je průměr. Stále ale je v oblasti $+1\sigma$. Tento faktor vyjadřuje tendenci udržování kontaktů nebo blízkých vztahů s druhými lidmi. Ti, kteří dosahují vysoký skór, jsou Soběstační, vychutnávají čas strávený o samotě a dávají přednost rozhodovat se sami za sebe. Soběstační lidé mohou mít problémy pracovat spolu s druhými a může být pro ně těžké požádat o pomoc tehdy, když je to potřebné. Soběstační lidé mohou jednat v případě potřeby autonomně. Průměrní jsou více orientovaní na skupinu, dávají přednost pobytu mezi lidmi a rádi dělají věci spolu s druhými.

Faktor Perfekcionismus (Q3) dosahuje nižší hodnoty, než je průměr. Stále ale je v oblasti -1σ . Co z toho můžeme usuzovat je již popsáno v kap. 7.1.

Tab. č. 7: Hodnoty hrubých skórů normy a výběrového souboru u faktorů, u nichž byl identifikován signifikantní rozdíl

	A	B	G	H	I	L	N	Q1	Q2	Q3
Norma	14,3	9,1	13,6	10,7	12,3	11,1	11,4	16,7	8,4	11,9
Výběrový soubor	15,6	10,5	11,2	12,5	15,2	9,4	9,0	19,9	10,2	10,2

8 Diskuze

8.1 Možné příčiny zkreslení výsledků

Když se znovu zamyslíme nad způsobem sběru dat a nad popisem výběrového vzorku, začne nám být zřejmé, že z vypočtených hodnot nelze odvozovat jednoznačně platné závěry.

Pro platnost výsledků přispívá fakt, že všichni účastníci měli stejnou instrukci. Validitě výsledků ale nepřispívá nesourodost podmínek a vliv domácího prostředí, kde dotazník vyplňovali.

Na výsledné skóry jistě má vliv i fakt, že respondenti se hlásili do výzkumu dobrovolně. V roce 1965 Ora zjistil (in Charvát, 2009), že dobrovolníci se liší od normální populace a to ve skórech introverze, nejistoty, neuroticismu, agresivity a závislosti na druhých.

Další vliv na výsledky mělo složení výběrových vzorků. Oba soubory zahrnují pouze 30% mužů, což je pro obě populace typické, ale při porovnávání s normou je třeba tuto skutečnost brát v úvahu. Především u faktorů Vřelosti, Senzitivity a Dominance, kde existují genderově odlišné normy.

Při porovnávání obou souborů mezi sebou můžeme rozdíly přičítat i osobnostnímu zrání. Průměrný věk se liší o 8 let.

V neposlední řadě nelze přehlížet, že se oba soubory překrývají, šest biodynamiků má psychologické vzdělání a tři studenti psychologie mají zkušenost s terapií zaměřenou na tělo.

Sami autoři administrátorské příručky varují před unáhlenými závěry, jak jsem již popsala v úvodu 7. kapitoly, nelze například přehlížet efekt měrného nástroje – odpoví-li respondent na jednu otázku opačně, znamená to již dvoubodový rozdíl hrubého skóru daného faktoru.

Osobnostní rysy by měly být v časovém průběhu relativně stabilní. Avšak vždy je možná fluktuace skóru, ať už v důsledku dozrávání, učení nebo psychických stavu (Cattel, Eber a Tatsuoka in Russell, Darcie, 1997) nebo pokud klient zažil závažnější životní událost, od které se dá očekávat, že ovlivnila psychický stav.

8.2 Komentované výsledky

Na základě výše uvedeného vybírám z celkových výsledků jen ty nejvýznamnější. Biodynamiky můžeme tedy charakterizovat jako lidi s nižší mírou **Sebekontroly** (SC). Projevují větší spontaneitu a plnost života, přizpůsobují si pravidla, tolerují neuspořádanost, mají větší fantazii a více nápadů. Můžeme je vnímat jako shovívavé vůči sobě, dezorganizované, nezkrotné nebo nezodpovědné v závislosti na tom, zda se dokáží ovládnout, když je to důležité. Nízký faktor **Zásadovosti** (G) nám říká, že tito lidé vyznávají hodnoty, které nejsou založeny výlučně na konvenčních morálních postojích. Mají prvky autonomie, bezstarostnosti a flexibility. Mohou mít problémy přizpůsobit se striktním pravidlům a předpisům, řídí se nekonvenčními standardy. Vyšší faktor **Senzitivity** (I) nám napovídá, že se spoléhají na empatii a senzitivitu při svých úvahách. Mají tendenci mít jemnější zájmy a vkus a jsou sentimentálnější.

Dle užívaných metod a konceptů můžeme biodynamiku řadit na hranici mezi psychodynamickými, fenomenologickými a humanitními směry. Podívejme se na zjištění M. Václavíka a K. Haškové, kteří se ve svých výzkumech snažili popsat vlastnosti typické pro zástupce jednotlivých směrů.

Hypotetický **psychodynamický terapeut** je introvertní, intuitivní, myslící a má sklony k dominanci. Ve svých přesvědčeních dokáže být nekompromisní, sebevědomý a nevyžaduje okamžitou pozitivní odezvu na svou práci. Potřebuje se zorientovat ve spletnosti života, snaží se jevy důsledně pojmenovat a hledat mezi nimi spojitost. Jeho myšlení je analytické, věnuje pozornost detailům. Jeho vnitřní život je bohatý a komplikovaný, navenek ale projevuje emoce méně. Uznává i metafyzické principy světa. Události se v životě nedějí náhodně, vše má svou zjevnou nebo skrytou příčinu. Lidský život chápe jako přirozeně konfliktní, má pochopení pro jeho rozporuplnost. Je internalista, své chování chápe jako řízené jím samým. Ohlíží se hodně do minulosti, uznává význam historie, tradic i autorit (Václavík, 2001). **Humanisticky zaměření** terapeuti jsou více otevření, více spontánní, zaměření spíše na vnitřní než na vnější podněty a vyznávající hodnoty sebeaktualizace (Hašková, 2010). Terapeut s **fenomenologickým zaměřením** je internalistický. Věřící, že uvnitř člověka lze nalézt síly, jejichž využití vede k vyřešení problémů a nalezení smysluplného a uspokojivého života. Klade důraz na vnitřní zážitkový svět člověka. Má snahu uskutečnit svá přání a potřeby v reálném světě,

dává důraz na sebetranscendenci a sociální citění. Ve svém životě se řídí intuicí, je silně ovlivněn filozofií a má sklony až k esoterizmu. Dobro, láska, tvořivost, spontaneita a další duchovní hodnoty jsou centrem jeho zájmu a víry. Má pochopení pro komplikovanost života, ale celkově se snaží o dosažení příjemných pocitů, radosti a pohody. Nerad někomu něco nařizuje, preferuje svobodu volby. Nestydí se projevit své emoce, jeho superiorní funkcí je citění. Životní situace chce především prožít, ne o nich mluvit: mnohé věci uchopit slovy či teoriemi stejně nelze. Jeho životem je protknut důraz na pozitivní emoce. Uznává význam tradic a ověřených názorů, ale neváhá je zavrhnout, pokud jsou v rozporu s naplňováním jeho vnitřních ideálů. Terapeut je především člověk, ne expert, a chová se neformálně. Rozvíjí svou vlastní existenci, proto se odlišuje od svého okolí, projevuje široké zájmy o různé oblasti života. Spíše než o techniku se zajímá o „kouzlo života“ (Václavík, 2001).

Dle Haškové (2010) se při obecném pohledu na terapeutické směry potvrdil vztah mezi intuicí a volbou nedirektivního terapeutického směru. Direktivní směry preferují více konformní a asertivní jedinci, více systematictí a s větší interpersonální odvahou.

Při porovnání výsledků výzkumu s uvedeným poznatkem K. Haškové a M. Václavíka, je patrné, že osobnostně jsou biodynamici velmi blízcí humanitně a fenomenologicky zaměřeným terapeutům. Přestože směr vyšel prapůvodně z psychodynamiky, transformoval se, a přístup už je značně odlišný.

U osobnostních charakteristik studentů psychologie nepřekročila hodnota žádného faktoru do extrémních hodnot, proto si netroufám činit jakékoliv závěry.

Při porovnání obou skupin mezi sebou můžeme předpokládat, že všechna rizika zkreslení jsou pro oba soubory srovnatelné a tím se vyruší. Proto všechny výše uvedené výsledky považuji za významné. Porovnáním jsem tedy zjistila signifikantní rozdíl u škál INF a ACQ a faktoru Sebekontroly, Zásadovosti, Senzitivity a Snivosti. Podrobněji již v kap. 7.3

A na závěr jsem porovnávala sloučené soubory s normou. Václavík (2001) ve své práci uvádí, že lze předpokládat, že osoby volící práci psychologa nebo psychoterapeuta budou nezbytně *trpělivější, s nižší impulzivitou*. Budou mít vyšší *schopnost navázat kontakt, jsou podnikaví, aktivní a s vysokou mírou nasazení*

v interpersonálních vztazích. Dle Václavíka (2001) se u této skupiny vyskytuje vyšší míra vlastní soběstačnosti, nezávislosti na jiných lidech, projev sebevědomí a potřeby udržet si své vlastní hranice, vlastní soukromí.

Opravdu jsem u této skupiny ověřila vyšší míru Vřelosti, lepší Usuzování, větší Sociální smělost, větší míru faktoru Senzitivity, Otevřenosti ke změnám, Soběstačnosti. A nižší hodnoty u faktorů Zásadovosti, Ostražitosti, Uzavřenosti a Perfekcionismu.

Vyšší skór u faktoru Vřelosti a Senzitivity může být způsobem vyšším podílem žen v souboru. Ostatní faktory jsou v oblasti $\pm 1\sigma$, tedy 68% populace dosahuje těchto hodnot. Netroufám si tedy tvrdit, že by se „normální psycholog“ nějak lišil od „normálního člověka“.

8.3 Primární osobnost v praxi

Vrátíme-li se na začátek práce k teoretickému popisu Primární osobnosti a porovnáme-li jí s popisem osobnosti souboru biodynamiků, můžeme nalézt mnoho společných rysů.

Lidé rozhodující se pro výcvik v biodynamice nebo jen zajímající se o tento směr již v sobě mají znatelné rysy Primární osobnosti a jen v kontextu sebezkušenostního výcviku usilují o její plné rozkrytí a znovuobjevení. Soubor zahrnoval více lidí, kteří jsou teprve na začátku výcviku, proto tyto rysy musí mít lidé již před sebezkušeností a možná v průběhu celého procesu se v některých faktorech více vyhraní.

Jistě by bylo zajímavé udělat porovnání osobností před a po výcviku, které by moje dohady potvrdilo či vyvrátilo. V průběhu výcviku člověk zažívá mnoho událostí, které ovlivní jeho psychický stav, dostává se do situací, že musí přehodnotit svůj dosavadní život, své hodnoty a můžeme předpokládat, že se postupně mění, zraje, učí se, přibližuje se Primární osobnosti.

Závěry výzkumu

Biodynamiky můžeme tedy charakterizovat jako lidi s nižší mírou Sebekontroly. Projevují větší spontaneitu a plnost života, přizpůsobují si pravidla, tolerují neuspořádanost, mají větší fantazii a více nápadů. Můžeme je vnímat jako shovívavé vůči sobě, dezorganizované, nezkrotné nebo nezodpovědné v závislosti na tom, zda se dokáží ovládnout, když je to důležité. Nízký faktor Zásadovosti nám říká, že tito lidé vyznávají hodnoty, které nejsou založeny výlučně na konvenčních morálních postojích. Mají prvky autonomie, bezstarostnosti a flexibility. Mohou mít problémy přizpůsobit se striktním pravidlům a předpisům, řídí se nekonvenčními standardy. Vyšší faktor Senzitivity nám napovídá, že se spoléhají na empatii a senzitivitu při svých úvahách. Mají tendenci mít jemnější zájmy a vkus a jsou sentimentálnější.

U osobnostních charakteristik studentů psychologie nepřekročila hodnota žádného faktoru do extrémních hodnot, proto si netroufám činit jakékoliv závěry.

Při porovnání obou skupin mezi sebou jsem zjistila signifikantní rozdíl u škál INF a ACQ a faktoru Sebekontroly, Zásadovosti, Senzitivity a Snivosti. Přičemž biodynamici dosáhli vyšší skóre ve škále ACQ a u faktorů Senzitivity a Snivosti.

A na závěr jsem porovнала sloučené soubory s normou. U výběrového souboru jsem zjistila vyšší míru Vřelosti, lepší Usuzování, větší Sociální smělost, větší míru faktoru Senzitivity, Otevřenosti ke změnám, Soběstačnosti. A nižší hodnoty u faktorů Zásadovosti, Ostražitosti, Uzavřenosti a Perfekcionismu.

Souhrn

Ve své práci se zabývám osobnostními charakteristikami frekventantů biodynamických kurzů a výcviku. Nejdříve jsem představila obor biodynamické psychologie, její hlavní představitele, historický vývoj, metody práce, základní teoretické pojmy a teorii osobnosti, o kterou se opírá. Dále jsem stručně uvedla teorii osobnosti R. B. Cattela a jeho šestnáctifaktorový systém.

V pojetí bodyterapie je tělo vnímáno jako těžiště uložení individuální životní zkušenosti a také jako možné místo zpracování této osobní zkušenosti. Psychika člověka je vnímána jako pevně zakotvena v těle a skrze realitu těla také dosažitelná.

Biodynamická psychologie je obor založený Gerdou Boyesen. Ta byla inspirována prací W. Reicha. V současnosti je celý směr doplňován také prací A. Lowena, M. L. Boyesen a E. Boyesen. V České republice jsou hlavními představiteli E. Weidenfeld, K. Palusková a T. Morcinek.

Základními metodami práce jsou organická psychoterapie, biodynamické masáže, bioenergetika, biorelease, focusing, hakomi a vegetoterapie.

Základními teoretickými pojmy biodynamické psychologie jsou primární osobnost, psychoperistaltika, svalový pancíř, emocionální vasomotorický cyklus .

Teorie osobnosti v biodynamické psychologii vychází z práce W. Reicha. Ten při své práci popsal genitální charakter a několik neurotických charakterových typů. Typ neurotického charakteru záleží na stádiu vývoje, kdy dítě zažilo trauma. Čím je trauma ranější, tím více témat náležejících k jednotlivým typům bude přítomno. Každý charakter je velmi specifický svým vnímáním světa a svými postoji vůči němu. Teorii W. Reicha dále rozpracoval A. Lowen a popsal schizoidní charakter, orální charakter, psychopatický charakter, masochistický charakter a rigidní charakter. Rigidní charakter je dále dělen na falicko-narcistický typ, kompulzivní typ a hysterický typ.

Raymond Bernard Cattell vytvořil první statisticky odvozenou taxonomii osobnosti. Osobnost vymezuje jako „to, co determinuje chování v definované situaci a v definovaném naladění.“ Chápal osobnost jako komplexní strukturu osobnostních rysů různé kategorie. Soubor těchto dispozic, který je relativně trvalý,

umožní předpovědět, jak bude dotyčný jedinec za různých okolností reagovat (Drapela, 1997, Nakonečný, 2009, Vágnerová, 2010).

R. B. Cattell využil ke studiu osobnostních rysů lexikálního i psychometrického přístupu. Cattell a jeho spolupracovníci vyšli ze 4 500 slovních označení osobnostních vlastností. Jejich počet nakonec snížili až na 16 faktorů, které Cattell označil jako primární osobnostní rysy. Tento soubor optimálně stanovených faktorů považuje za dostačující k popisu co největší části osobnostní variability (Říčan, 2010, Vágnerová, 2010).

Škály dotazníku 16 PF jsou svou povahou bipolární, tj. vysoké i nízké skóry mají svůj význam. Obecně by odborníci neměli předpokládat, že vysoké skóry jsou „dobré“ a nízké jsou „špatné“.

Přímo osobností biodynamiků se dosud nikdo nezabýval. Cenné informace můžeme ale čerpat ze závěrů výzkumů Ch. B. Marka „The personal relationship between therapists and their theoretical orientation“ a K. Boltera, H. Levensona, W. Alvarez „Differences in values between short-term and long-term therapists“ nebo u českých autorů: K. Haškové, která svoji práci zaměřila na „Vztah vybraných osobnostních charakteristik studentů psychologie a jejich volby terapeutického směru“ nebo M. Václavíka, který zkoumal „Osobnostní dispozice terapeutů pro volbu psychoterapeutického směru“.

Svůj výzkum jsem pojala jako pilotní studii zjištění osobnostních charakteristik biodynamiků a součástí je i porovnání biodynamiků se studenty psychologie a porovnání sloučených souborů s normou.

Stanovila jsem dvě hypotézy:

- 1) Existuje signifikantní rozdíl rozptylů hrubých skóre jednotlivých faktorů osobnostních charakteristik mezi výběrovým souborem biodynamiků a souborem studentů psychologie. Rozdíl stanovuji pro každý osobnostní faktor zvlášť.
- 2) Existuje signifikantní rozdíl rozptylů hrubých skóre jednotlivých faktorů osobnostních charakteristik výběrového souboru (biodynamici a studenti psychologie dohromady) a normy. Rozdíl stanovuji pro každý osobnostní faktor zvlášť.

Jedná se o kvantitativní výzkum, při němž jsem získávala data z osobnostních dotazníků 16 PF.

Výběrový soubor byl vybrán záměrným účelovým výběrem přes instituce a díky tomu byla oslovena celá populace biodynamiků a maximální možný počet studentů psychologie.

Zjištěné hodnoty hrubých skóre jsem porovnávala dvouvýběrových t-testem s rovností (příp. nerovností) rozptylů na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Z naměřených hodnot můžeme odvozovat tyto závěry:

Biodynamiky můžeme charakterizovat jako lidi s nižší mírou Sebekontroly. Projevují větší spontaneitu a plnost života, přizpůsobují si pravidla, tolerují neuspořádanost, mají větší fantazii a více nápadů. Můžeme je vnímat jako shovívavé vůči sobě, dezorganizované, nezkratné nebo nezodpovědné v závislosti na tom, zda se dokáží ovládnout, když je to důležité. Nízký faktor Zásadovosti nám říká, že tito lidé vyznávají hodnoty, které nejsou založeny výlučně na konvenčních morálních postojích. Mají prvky autonomie, bezstarostnosti a flexibility. Mohou mít problémy přizpůsobit se striktním pravidlům a předpisům, řídí se nekonvenčními standardy. Vyšší faktor Senzitivity nám napovídá, že se spoléhají na empatii a senzitivitu při svých úvahách. Mají tendenci mít jemnější zájmy a vkus a jsou sentimentálnější.

U osobnostních charakteristik studentů psychologie nepřekročila hodnota žádného faktoru do extrémních hodnot, proto si netroufám činit jakékoliv závěry.

Při porovnání obou skupin mezi sebou jsem zjistila signifikantní rozdíl u škál INF a ACQ a faktoru Sebekontroly, Zásadovosti, Senzitivity a Snivosti. Přičemž biodynamici dosáhli vyšší skóre ve škále ACQ a u faktorů Senzitivity a Snivosti.

Při porovnání sloučených souborů s normou jsem identifikovala tyto rozdíly. U výběrového souboru jsem zjistila vyšší míru Vřelosti, lepší Usuzování, větší Sociální smělost, větší míru faktoru Senzitivity, Otevřenosti ke změnám, Soběstačnosti. A nižší hodnoty u faktorů Zásadovosti, Ostražitosti, Uzavřenosti a Perfekcionismu.

Výsledky skupiny biodynamiků a porovnání sloučených souborů a normy je třeba, především u faktorů vřelosti a senzitivity, interpretovat opatrně, protože soubory

zahrnují větší poměr žen, což může ovlivnit výsledky především u těchto dvou faktorů.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- 1) Bolter, K., Levenson, H., Alvarez, W. (1990). Differences in values between short-term and long-term therapists. *Professional Psychology: Research & Practice*, Volume 21 (4). 285 – 290.
- 2) Boyesen, G. (1972): The Primary Personality and it's Relationship to the Streaming. in: *Energy and Character. The Journal of Bioenergetic Research*, Vol. 3, No.2, 11-20.
- 3) Cattell, R.B., Cattell, A.K.S., Cattell, H.E.P. (1997). Šestnáctifaktorový osobnostní dotazník 16 PF 5, Testový sešit. Brno: Psychodiagnostika, s.r.o.
- 4) Drapela, V. J. (1997). *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál.
- 5) Freudl, P. (2010) Ein Glossar der wichtigsten biodynamischen Begriffe. *Schriften in biodynamischer Psychologie*. In *Biodynamik Bibliographie 2010* Auflage 9 (47 – 52). Získáno 1. března 2012 z <http://www.vycviky.cz/bodyterapie-psychoterapie-zamerena-telo/literatura>.
- 6) Gendlin, E. T. (2003). *Focusing – Tělesné prožívání jako terapeutický zdroj*. Praha: Portál.
- 7) Hašková, K. (2010). *Vztah vybraných osobnostních charakteristik studentů psychologie a jejich volby terapeutického směru*. (Nepublikovaná diplomová práce). Masarykova univerzita Brno.
- 8) Charvát, M. (2009). *Psychologická metodologie 1 – kvantitativní přístup [přednáška]*, Univerzita Palackého v Olomouci.
- 9) Juřicová, J. (2005). *Popis psychoterapeutického směru: Bioenergetika, Svalový pancíř*, (Nepublikovaná závěrečná práce). Pražská psychoterapeutická fakulta.
- 10) Juřicová, J. (2007). *Terapie duše pomocí práce s tělem, Biorelease přístup*, (Nepublikovaná závěrečná práce). Pražská psychoterapeutická fakulta.
- 11) Kolařík, M. a kolektiv (2011). *Manuál pro psaní diplomových prací na katedře psychologie FF UP v Olomouci*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- 12) Lowen, A. (2002). *Bioenergetika – Terapie duše pomocí práce s tělem*. Praha: Portál.

- 13) Luczakova, H. (2/2008). Jak břicho velí hlavě. GEO, 24 – 40.
- 14) Mark, Ch. B. (1990). The personal relationship between therapists and their theoretical orientation. In Cantor, D. W. et al., Women as therapists: A multitheoretical casebook. (s. 33 – 54). New York: Springer Publishing.
- 15) Nakonečný, M. (2009). Psychologie osobnosti. Praha: Academia.
- 16) Reich, W. (1993). Funkce orgasmu. Praha: Concordia.
- 17) Reiterová, E. (2004) Statistické metody pro studenty kombinovaného studia psychologie. Univerzita Palackého v Olomouci.
- 18) Russell, M., Darcie, K., (1997). 16 PF Příručka pro administrátora. 5. vydání, Brno: Psychodiagnostika s.r.o.
- 19) Říčan, P. (2010). Psychologie osobnosti, obor v pohybu. Grada Publishing, a.s.
- 20) Smith, E. W. L. (2007). Tělo v psychoterapii. Praha: Portál.
- 21) Václavík, M. (2001). Osobnostní dispozice terapeutů pro volbu psychoterapeutického směru. (Nepublikovaná diplomová práce). Univerzita Palackého Olomouc.
- 22) Vágnerová, M. (2010). Psychologie osobnosti. UK v Praze, Nakladatelství Karolinum.

Elektronické zdroje – bez uvedení autora:

- 23) Gerda Boyesen (Nedat.). Získáno 15. dubna 2007 z <http://www.lsbp.org.uk/GerdaObituary.htm>.
- 24) Lektoři výcviku (Nedat.). Získáno 15. února 2012 z <http://www.vyvciky.cz/psychoterapeuticky-vyvcik/bodyterapie-psychoterapie-zamerena-telo/lektori>.
- 25) Psychoterapie zaměřená na tělo (Nedat.) Získáno 15. února 2012 z <http://www.vyvciky.cz/bodyterapie-psychoterapie-zamerena-telo>.
- 26) Reymond Cattel, Získáno 20. prosince 2011 z http://en.wikipedia.org/wiki/Raymond_Cattell.

Přílohy diplomové práce

Příloha č. 1: Abstrakt diplomové práce, Klíčová slova

Příloha č. 2: Abstract of thesis, Key words

Příloha č. 3: Zadání diplomové práce

Příloha č. 4: Ukázka výchozích dat

Příloha č. 1

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Osobnostní charakteristiky frekventantů výcviku
v psychoterapii zaměřené na tělo (Biodynamický výcvik)

Autor práce: Ing. Jana Juřicová

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Kavenská

Počet stran a znaků: 50 / 81 565

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 26

Ve své práci se zabývám osobnostními charakteristikami frekventantů biodynamických kurzů. Přímo osobností biodynamiků se dosud nikdo nezabýval. Svůj výzkum jsem pojala jako pilotní studii a součástí je i porovnání biodynamiků se studenty psychologie a porovnání sloučených souborů s normou.

Stanovila jsem dvě hypotézy:

- 1) Existuje signifikantní rozdíl rozptylů hrubých skóre jednotlivých faktorů osobnostních charakteristik mezi výběrovým souborem biodynamiků a souborem studentů psychologie. Rozdíl stanovuji pro každý osobnostní faktor zvlášť.
- 2) Existuje signifikantní rozdíl rozptylů hrubých skóre jednotlivých faktorů osobnostních charakteristik výběrového souboru (biodynamici a studenti psychologie dohromady) a normy. Rozdíl stanovuji pro každý osobnostní faktor zvlášť.

Jedná se o kvantitativní výzkum, při němž jsem získávala data z osobnostních dotazníků 16 PF.

Výběrový soubor byl vybrán záměrným účelovým výběrem přes instituce a díky tomu byla oslovena celá populace biodynamiků a maximální možný počet studentů psychologie.

Z naměřených hodnot můžeme odvozovat tyto závěry:

Biodynamiky můžeme charakterizovat jako lidi s nižší mírou Sebekontroly. Projevují větší spontaneitu a plnost života, přizpůsobují si pravidla, tolerují neuspořádanost, mají větší fantazii a více nápadů. Můžeme je vnímat jako shovívavé vůči sobě, dezorganizované, nezkrotné nebo nezodpovědné v závislosti na tom, zda se dokáží ovládnout, když je to důležité. Nízký faktor Zásadovosti nám říká, že tito lidé vyznávají hodnoty, které nejsou založeny výlučně na konvenčních morálních postojích. Mají prvky autonomie, bezstarostnosti a flexibility. Mohou mít problémy přizpůsobit se striktním pravidlům a předpisům, řídí se nekonvenčními standardy. Vyšší faktor Senzitivity nám napovídá, že se spoléhají na empatii a senzitivitu při svých úvahách. Mají tendenci mít jemnější zájmy a vkus a jsou sentimentálnější.

Při porovnání obou skupin mezi sebou jsem zjistila signifikantní rozdíl u škál INF a ACQ a faktoru Sebekontroly, Zásadovosti, Senzitivity a Snivosti. Přičemž biodynamici dosáhli vyšší skóre ve škále ACQ a u faktorů Senzitivity a Snivosti.

Při porovnání sloučených souborů s normou jsem identifikovala tyto rozdíly. U výběrového souboru jsem zjistila vyšší míru Vřelosti, lepší Usuzování, větší Sociální smělost, větší míru faktoru Senzitivity, Otevřenosti ke změnám, Soběstačnosti. Zároveň nižší hodnoty u faktorů Zásadovosti, Ostražitosti, Uzavřenosti a Perfekcionismu.

Výsledky skupiny biodynamiků a porovnání sloučených souborů s normou je třeba, především u faktorů vřelosti a senzitivity, interpretovat opatrně, protože soubory zahrnují větší poměr žen, což může ovlivnit výsledky především u těchto dvou faktorů.

Klíčová slova: Osobnost biodynamiků, biodynamická psychologie, 16 PF

Příloha č. 2

ABSTRACT OF THESIS

Title: Personality characteristics of participants of bodytherapy training (biodynamic training)

Author: Ing. Jana Juřicová

Supervisor: PhDr. Veronika Kavenská

Number of pages and characters: 50 / 81 565

Number of appendices: 4

Number of references: 26

In my thesis I occupy with personality characteristics of participants of biodynamic's workshops. There is no study about personality of biodynamic's yet. I approach my research as pilot study and its part is comparison of group of biodynamic's with students of psychology and comparison unify universe of both group with norm.

I determined two hypothesis:

- 1) There is existing significant difference between variance of rough scores of single factors personal characteristics of universe of biodynamics and universe of psychology students. I specify difference for each single personal factor.
- 2) There is existing significant difference between variance of rough scores single factors of personal characteristics of unify universe (biodynamics and student together) and norm. I specify difference for each single personal factor.

It is kvantitative research, in which I obtained data from personal questionnaire 16 PF.

Sample was chosen intentional purposeful selection via institution and thats why was approached whole population of biodynamics and maximal possible amount of students of psychology.

We can derive these conclusions out of obtained scores:

We would characterise biodynamics as people with lower level of Self-control. They show higher spontaneity and fullness of life, they adjust rules for themselves, tolerate disorder, have bigger imagination and more ideas. We can perceive them as benevolent to themselves, disorganised, uncontrollable or irresponsible depending on fact if they can control themselves if it is important. Low factor of Rule-Consciousness tell us that this people ascribe to values which are not based only on conventional moral attitude. They have elements of autonomy, abandon and flexibility. They can have problems assimilate strict rules and regulations, they follow nonconventional standards. Higher factor of Sensitivity signify that they count on empathy and sensitivity in their consideration. They have tendency to have more gentle interest and taste and they are more sentimental.

By comparison of groups of biodynamics and group of students I realized significant difference between scores of INF and ACQ scale and of factors of Self-Control, Rule-Consciousness, Sensitivity and Abstractedness. Biodynamics have higher score in ACQ scale and factors of Sensitivity and Abstractedness.

By comparison of unify universe with norm I identified these differences. I realized by selected sample higher score of Warmth, Reasoning, Social Boldness, Sensitivity, Openness to Change and Self-Reliance. At the same time they have lower score of Rule-Consciousness, Vigilance, Privatness and Perfectionism.

Results of group of biodynamics and results of comparison of unify universe with norm has to be interpreted carefully, as it includes higher percentages of women, which may affect results especially of factors of Warmth and Sensitivity.

Key words: personality of biodynamic training's participants, biodynamic psychology, 16 PF

Příloha č. 3: Zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2010/2011

Studijní program: Psychologie
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Psychologie (PSYB)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Ing. JURICOVÁ Jana	Zbudov 41, Klášterec nad Orlicí - Zbudov	I09066

TÉMA ČESKY:

Osobnostní charakteristiky frekventantů výcviku v psychoterapii zaměřené na tělo (Biodynamický výcvik)

NÁZEV ANGLICKY:

Personality characteristic of participants of bodytherapy training (biodynamic training)

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Veronika Kavenská - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Teoretická část:

Teorie osobnosti (Pojem osobnosti, Rysová a faktorová teorie osobnosti, jednotlivé faktory)

Biodynamika (Teoretický koncept Biodynamiky, hlavní východiska, hlavní pojmy (Primary Personality, Svalový pancíř,

Oidipální konflikt, Charakterové struktury ...); Směry, o které se opírá, ze kterých autoři směru vyšli (Focusing, Bioenergetika, Charakteranalýza = Vegetoterapie, Reichiáni ...); Hlavní představitel = Gerda Boyesen, Ebba Boyesen, Mona-Lisa Bodyesen, Eli Weidenfeld

Výzkumná část:

Zmapování rysů osobnosti pomocí dotazníku 16 PF u čtyř souborů respondentů a vzájemné srovnání.

Respondenti: 1. studenti psychologie (40 osob), 2. absolventi výcviku (25 osob), 3. účastníci výcviku, kteří mají za sebou polovinu studia (30 osob), 4. zájemci o výcvik, kteří jsou na začátku výcviku (30 osob).

Cíl výzkumu: Zjištění typických rysů osobností frekventatů výcviku, jejich srovnání s rysy psychologů. Případné výsledování změn některých rysů osobností během absolvování výcviku (srovnání osob na začátku a na konci výcviku)

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Karel Balear - Úvod do studia psychologie osobnosti

Gerda Boyesen - Primary personality

Reymond Bernard Cattell - 16 PF : Příručka pro administraci, interpretaci a vyhodnocování testu : Šestnáctifaktorový dotazník

Viktor J. Drapela - Přehled teorií osobnosti

Eugen T. Gendlin - Focusing (Tělesné prožívání jako terapeutický zdroj)

Stephen M. Johnson - Charakterová proměna člověka (Terapeutický přístup k raným poruchám)

Heiko Lassek - Léčba energií (Pulsace a orgonoterapie - Nové pojetí nemoci a uzdravení, typy energie v lidském těle, energetické pulsační vlny)

Alexander Lowen - Bioenergetika (Terapie duše pomocí práce s tělem)

Wilhelm Reich - Funkce orgasmu

Vladimír Smékal - Pozvání do psychologie osobnosti

Edward W. L. Smith - Tělo v psychoterapii

Příloha č. 4: Ukázka výchozích dat

Hrubé skóry výběrového souboru biodynamiků

Hrubé skóry výběrového souboru biodynamiků

	IM	A	B	C	E	F	G	H	I	L	M	N	O	Q1	Q2	Q3	Q4	INF	ACQ
1	13	18	14	12	11	6	5	19	17	5	15	8	10	24	8	0	13	1	53
2	13	15	11	14	14	6	7	13	22	15	15	10	17	18	13	10	13	2	64
3	4	16	11	10	17	7	6	18	13	16	11	8	11	16	13	12	12	0	60
4	13	20	10	15	11	11	13	18	21	7	6	7	11	18	13	18	7	2	49
5	8	16	10	14	16	14	14	10	18	6	8	8	12	24	12	10	6	0	71
6	9	12	11	13	6	12	2	16	20	6	11	3	7	24	17	6	5	3	47
7	12	18	11	5	12	15	5	19	20	11	16	9	15	25	3	12	14	3	45
8	4	10	13	4	14	5	12	2	19	7	19	15	17	18	17	5	18	1	53
9	6	18	11	8	8	14	6	0	20	8	12	14	20	24	14	16	10	0	68
10	10	16	13	6	11	6	6	3	14	9	8	10	16	22	8	8	18	0	55
11	13	17	10	12	9	8	14	12	17	7	8	3	19	19	6	16	9	7	47
12	4	16	9	8	14	6	8	18	22	18	21	12	12	22	20	4	20	0	57
13	17	18	7	20	16	16	15	18	4	12	1	8	1	16	8	13	4	1	54
14	7	17	9	14	7	7	6	4	18	11	8	5	14	22	19	6	10	0	68
15	12	20	10	16	16	20	18	18	18	6	8	0	8	20	4	16	8	0	58
16	10	12	9	11	10	4	16	5	13	6	5	4	14	14	16	14	14	1	57
17	14	18	8	18	6	10	6	12	15	3	16	12	12	26	8	2	2	1	56
18	16	13	11	16	11	8	13	17	20	10	4	7	12	18	4	10	12	2	45
19	12	14	10	8	7	13	7	12	21	5	16	0	14	23	6	2	16	1	55
20	6	10	14	19	16	8	8	14	16	12	4	12	14	22	20	12	8	0	69
průměr	10,2	15,7	10,6	12,2	11,6	9,8	9,4	12,4	17,4	9,0	10,6	7,8	12,8	20,8	11,5	9,6	11,0	1,3	56,6

Hrubé skóry výběrového souboru studentů psychologie

	IM	A	B	C	E	F	G	H	I	L	M	N	O	Q1	Q2	Q3	Q4	INF	ACQ
1	14	17	9	2	10	5	15	12	8	8	2	16	16	15	9	16	15	1	43
2	6	18	8	19	14	12	16	19	10	10	2	14	6	16	7	18	4	0	60
3	10	12	9	11	8	12	16	9	9	11	9	13	10	16	12	9	13	10	40
4	6	7	8	18	9	17	4	14	12	9	8	16	4	21	16	9	10	0	50
5	12	16	6	12	13	7	11	16	15	18	7	8	6	21	10	13	7	2	62
6	9	14	12	17	15	15	4	18	8	12	6	3	9	14	2	14	12	0	54
7	13	14	12	12	10	10	19	11	20	6	10	6	16	16	8	17	14	10	39
8	17	22	13	14	15	18	18	19	8	9	7	7	13	12	2	2	15	3	47
9	14	17	9	2	10	5	15	12	8	8	2	16	16	15	9	16	15	1	43
10	8	6	11	9	6	4	15	6	8	6	0	12	12	16	14	14	12	0	52
11	14	16	10	20	16	13	10	15	18	10	7	10	5	24	10	13	11	3	53
12	15	15	11	16	14	12	12	16	16	8	15	7	6	22	18	3	12	3	46
13	5	18	11	8	14	16	12	5	9	16	2	15	12	14	10	14	18	0	62
14	16	12	8	19	19	12	4	19	5	6	7	10	2	26	8	7	0	4	49
15	16	17	10	17	10	15	18	11	15	10	1	13	11	17	10	20	9	6	47
16	14	22	12	20	12	8	13	17	18	11	4	4	18	19	10	4	8	1	53
17	19	18	12	20	10	3	16	15	16	7	6	2	8	20	15	10	9	3	46
18	4	18	12	14	13	10	13	13	14	11	5	7	10	12	10	12	16	7	38
19	19	12	12	14	15	5	7	0	21	11	15	10	12	23	13	6	9	6	46
20	9	20	10	16	16	18	11	18	16	14	20	9	11	28	3	2	7	3	57
21	8	18	12	17	11	12	10	10	20	8	0	12	16	26	7	4	4	0	57
22	10	20	11	9	16	15	14	17	20	11	14	11	18	25	5	8	12	2	60
23	14	10	11	18	12	6	16	2	7	3	3	12	0	26	5	12	0	0	51
24	19	12	9	20	13	15	17	9	19	10	7	6	5	18	7	12	4	7	53
průměr	12,1	15,5	10,3	14,3	12,5	11,0	12,8	12,6	13,3	9,7	6,6	10,0	10,1	19,3	9,2	10,6	9,8	3,0	50,3

Porovnání sloučených výběrových souborů s normou

Porovnání sloučeného výběrového souboru s normou

	A	B	C	E	F	G	H	I	L	M	N	O	Q1	Q2	Q3	Q4
1	18	14	12	11	6	5	19	17	5	15	8	10	24	8	0	13
2	15	11	14	14	6	7	13	22	15	15	10	17	18	13	10	13
3	16	11	10	17	7	6	18	13	16	11	8	11	16	13	12	12
4	20	10	15	11	11	13	18	21	7	6	7	11	18	13	18	7
5	16	10	14	16	14	14	10	18	6	8	8	12	24	12	10	6
6	12	11	13	6	12	2	16	20	6	11	3	7	24	17	6	5
7	18	11	5	12	15	5	19	20	11	16	9	15	25	3	12	14
8	10	13	4	14	5	12	2	19	7	19	15	17	18	17	5	18
9	18	11	8	8	14	6	0	20	8	12	14	20	24	14	16	10
10	16	13	6	11	6	6	3	14	9	8	10	16	22	8	8	18
11	17	10	12	9	8	14	12	17	7	8	3	19	19	6	16	9
12	16	9	8	14	6	8	18	22	18	21	12	12	22	20	4	20
13	18	7	20	16	16	15	18	4	12	1	8	1	16	8	13	4
14	17	9	14	7	7	6	4	18	11	8	5	14	22	19	6	10
15	20	10	16	16	20	18	18	18	6	8	0	8	20	4	16	8
16	12	9	11	10	4	16	5	13	6	5	4	14	14	16	14	14
17	18	8	18	6	10	6	12	15	3	16	12	12	26	8	2	2
18	13	11	16	11	8	13	17	20	10	4	7	12	18	4	10	12
19	14	10	8	7	13	7	12	21	5	16	0	14	23	6	2	16
20	10	14	19	16	8	8	14	16	12	4	12	14	22	20	12	8
21	17	9	2	10	5	15	12	8	8	2	16	16	15	9	16	15
22	18	8	19	14	12	16	19	10	10	2	14	6	16	7	18	4
23	12	9	11	8	12	16	9	9	11	9	13	10	16	12	9	13
24	7	8	18	9	17	4	14	12	9	8	16	4	21	16	9	10
25	16	6	12	13	7	11	16	15	18	7	8	6	21	10	13	7
26	14	12	17	15	15	4	18	8	12	6	3	9	14	2	14	12
27	14	12	12	10	10	19	11	20	6	10	6	16	16	8	17	14
28	22	13	14	15	18	18	19	8	9	7	7	13	12	2	2	15
29	17	9	2	10	5	15	12	8	8	2	16	16	15	9	16	15
30	6	11	9	6	4	15	6	8	6	0	12	12	16	14	14	12
31	16	10	20	16	13	10	15	18	10	7	10	5	24	10	13	11
32	15	11	16	14	12	12	16	16	8	15	7	6	22	18	3	12
33	18	11	8	14	16	12	5	9	16	2	15	12	14	10	14	18
34	12	8	19	19	12	4	19	5	6	7	10	2	26	8	7	0
35	17	10	17	10	15	18	11	15	10	1	13	11	17	10	20	9
36	22	12	20	12	8	13	17	18	11	4	4	18	19	10	4	8
37	18	12	20	10	3	16	15	16	7	6	2	8	20	15	10	9
38	18	12	14	13	10	13	13	14	11	5	7	10	12	10	12	16
39	12	12	14	15	5	7	0	21	11	15	10	12	23	13	6	9
40	20	10	16	16	18	11	18	16	14	20	9	11	28	3	2	7
41	18	12	17	11	12	10	10	20	8	0	12	16	26	7	4	4
42	20	11	9	16	15	14	17	20	11	14	11	18	25	5	8	12
43	10	11	18	12	6	16	2	7	3	3	12	0	26	5	12	0
44	12	9	20	13	15	17	9	19	10	7	6	5	18	7	12	4
průměr	15,57	10,45	13,34	12,11	10,47	11,20	12,52	15,18	9,39	8,43	8,95	11,32	19,93	10,21	10,16	10,34
s	3,68	1,78	5,07	3,33	4,54	4,76	5,76	5,09	3,62	5,64	4,29	4,91	4,29	4,94	5,23	4,88
norma	14,25	9,12	13,25	13,00	11,84	13,63	10,72	12,29	11,11	8,17	11,44	11,42	16,73	8,38	11,85	11,07
x-μ	1,32	1,33	0,09	-0,89	-1,37	-2,43	1,80	2,89	-1,72	0,26	-2,49	-0,10	3,20	1,83	-1,69	-0,73
abs(x-μ)	1,32	1,33	0,09	0,89	1,37	2,43	1,80	2,89	1,72	0,26	2,49	0,10	3,20	1,83	1,69	0,73
√n	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63	6,63
t-test	2,38	4,96	0,12	1,77	2,00	3,38	2,07	3,77	3,16	0,31	3,84	0,14	4,95	2,46	2,14	0,99

t krit = 2,021

norma společná pro muže i ženy

t stat je menší než t krit = přijímáme nulovou hypotézu, není statisticky významný rozdíl mezi výběrovým a základním souborem

t stat je větší než t krit = zamítáme nulovou hypotézu, je statisticky významný rozdíl mezi výběrovým a základním souborem